

Bruksela, dnia 4.8.2021 r.
COM(2021) 602 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
CZWARTE SPRAWOZDANIE W RAMACH MECHANIZMU ZAWIESZAJĄCEGO
ZWOLNIENIE Z OBOWIĄZKU WIZOWEGO

{SWD(2021) 206 final}

Spis treści

I. Wprowadzenie	2
II. Republika Albanii	3
1. Migracja, azyl i readmisja	4
2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne.....	6
3. Zalecenia dla Albanii	8
III. Bośnia i Hercegowina	9
1. Migracja, azyl i readmisja	9
2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne.....	12
3. Zalecenia dla Bośni i Hercegowiny	13
IV. Czarnogóra.....	14
1. Migracja, azyl i readmisja	14
2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne.....	15
3. Zalecenia dla Czarnogóry.....	16
V. Republika Macedonii Północnej	17
1. Migracja, azyl i readmisja	17
2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne.....	18
3. Zalecenia dla Macedonii Północnej	20
VI. Republika Serbii	21
1. Migracja, azyl i readmisja	21
2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne.....	23
3. Zalecenia dla Serbii.....	24
1. Migracja, azyl i readmisja	25
2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne.....	27
3. Zalecenia dla Gruzji.....	28
VIII. Republika Mołdawii	29
1. Migracja, azyl i readmisja	29
2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne.....	31
3. Zalecenia dla Mołdawii.....	34

IX. Ukraina	35
1. Migracja, azyl i readmisja	35
2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne	36
3. Zalecenia dla Ukrainy	40
X. Wnioski	42

I. Wprowadzenie

Liberalizacja reżimu wizowego stanowi potężne narzędzie ułatwiające kontakty międzyludzkie¹ i wspierające reformy w obszarze sprawiedliwości, bezpieczeństwa i podstawowych wolności na Bałkanach Zachodnich oraz w krajach Partnerstwa Wschodniego.

Komisja jest obowiązana do zapewnienia odpowiedniego monitorowania ruchu bezwizowego, a w szczególności w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego Komisja ma obowiązek składania co roku sprawozdania Parlamentowi Europejskiemu i Radzie na temat ciągłości spełniania warunków zwolnienia z obowiązku wizowego przez państwa, których obywatele uzyskali bezwizowy dostęp mniej niż siedem lat temu, po pomyślnym zakończeniu dialogu w sprawie liberalizacji reżimu wizowego².

W odniesieniu do partnerów na Bałkanach Zachodnich³, których obywatele są zwolnieni z obowiązku wizowego od ponad siedmiu lat⁴, w niniejszym sprawozdaniu skupiono się na działaniach następczych prowadzonych po wydaniu przez Komisję poprzednich zaleceń i nie omówiono już szczegółowo kwestii dotyczących ciągłości spełnienia kryteriów. Aspekty związane z kryteriami liberalizacji reżimu wizowego nadal podlegają ocenie w kontekście procesu rozszerzania przewidzianego w rozdziale 23 pt. „Wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe” i rozdziale 24 pt. „Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne”, a także są uwzględniane w rocznym pakiecie „rozszerzenie” Komisji Europejskiej. W kontekście

¹ Po liberalizacji reżimu wizowego nastąpił natychmiastowy wzrost liczby krótkoterminowych podróży do UE, w tym znaczący wzrost liczby turystów korzystających z ruchu bezwizowego, odwiedzających UE (Europejska Sieć Migracyjna (2019), „Impact of visa liberalisation on countries of destination – synthesis report” [„Wpływ liberalizacji reżimu wizowego na kraje docelowe – sprawozdanie podsumowujące”], Europejska Sieć Migracyjna, Bruksela).

² Zgodnie z art. 8 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1806 z dnia 14 listopada 2018 r. wymieniającego państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu, Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 39.

³ Republika Albanii, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Republika Macedonii Północnej, Republika Serbii.

⁴ Od lat 2009–2010.

państw objętych ruchem bezwizowym należących do Partnerstwa Wschodniego⁵, w przypadku których nie upłynął jeszcze okres pierwszych siedmiu lat zwolnienia z obowiązku wizowego, w sprawozdaniu ocenia się także ciągłość spełnienia kryteriów liberalizacji reżimu wizowego.

Na tej podstawie oraz biorąc pod uwagę wpływ ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, w **czwartym sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego** skupiono się na działaniach podjętych w 2020 r. przez państwa objęte tym sprawozdaniem, a w stosownych przypadkach uwzględniono aktualizacje za rok 2021. Obejmuje ono także informacje na temat współpracy operacyjnej z UE i państwami członkowskimi⁶.

Oprócz kryteriów liberalizacji reżimu wizowego sprawozdanie zawiera także przegląd tendencji migracyjnych⁷ i ujęto w nim dane Eurostatu za pełny rok statystyczny 2020, w tym zmiany w stosunku do 2019 r. W ocenie tendencji bierze się również pod uwagę wpływ ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 na tendencje migracyjne, które to ograniczenia doprowadziły do znaczącego spadku w liczbie niedozwolonych przekroczeń granicy, odmów wjazdu, skutecznych powrotów i wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Niniejszemu sprawozdaniu towarzyszy dokument roboczy służb Komisji, w którym przedstawiono dodatkowe informacje na temat działań podejmowanych dwustronnie przez kraje partnerskie we współpracy z UE oraz państwami członkowskimi. W sprawozdaniu wykorzystano informacje przekazane przez wszystkie państwa, których ono dotyczy, Europejską Służbę Działań Zewnętrznych, właściwe agencje UE⁸ oraz państwa członkowskie.

II. Republika Albanii

⁵ Gruzja, Republika Mołdawii, Ukraina.

⁶ Na potrzeby niniejszego sprawozdania termin „państwa członkowskie” oznacza te państwa członkowskie, które stosują rozporządzenie (UE) 2018/1806 („rozporządzenie wizowe”), tj. wszystkie obecne państwa członkowskie z wyjątkiem Irlandii oraz państwa stowarzyszone w ramach Schengen.

⁷ Chociaż kryteria liberalizacji reżimu wizowego związane z migracją ograniczają się do zarządzania politykami migracyjnymi przez zainteresowane państwa trzecie, sekcja dotycząca tendencji migracyjnych odzwierciedla migrację nieuregulowaną do państw członkowskich, odmowy wjazdu wydane przez państwa członkowskie oraz wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone w państwach członkowskich przez obywateli państw objętych sprawozdaniem.

⁸ Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO), Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex), Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) oraz Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol). Wkład Europolu opiera się na informacjach przekazanych przez państwa członkowskie i kraje partnerskie do celów publikacji Europolu z 2021 r. zatytułowanej „European Union serious and organised crime threat assessment, A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crime” [„Ocena zagrożenia poważnymi przestępstwami i przestępczością zorganizowaną w Unii Europejskiej. Demoralizujący wpływ: infiltracja i działanie przestępczości zorganizowanej na szkodę europejskiej gospodarki oraz społeczeństwa”], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg.

1. Migracja, azyl i readmisja

1.1. Działania podjęte w obszarze migracji, azylu i współpracy w zakresie readmisji

W 2020 r. Republika Albanii nadal prowadziła działania w obszarach zarządzania granicami i migracjami oraz azylu. W grudniu 2020 r. Albania przyjęła strategię w zakresie zintegrowanego zarządzania granicami, a w lutym 2021 r. – nową ustawę w sprawie azylu, zbliżając albańskie prawodawstwo do dorobku prawnego UE i norm międzynarodowych. Ponadto Albania otworzyła nowy tymczasowy ośrodek recepcyjny dla osób wymagających szczególnego traktowania.

Zasadniczo państwa członkowskie informują o dobrej współpracy z Albanią w dziedzinie zarządzania migracjami i granicami, a także readmisji. Albania korzysta również z najbardziej zaawansowanej formy współpracy z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex). Albania i UE uzgodniły pierwszy plan działania w zakresie współpracy z Europejskim Urzędem Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO), który zostanie wdrożony do końca 2022 r.

Albania nie dostosowała w pełni w swojej polityki wizowej do wykazu państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizę na pobyt krótkoterminowy w UE.

W trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego sformułowano następujące zalecenia:

a) podjęcie wzmożonych działań na rzecz rozwiązania problemu migracji nieuregulowanej i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu obywateli Albanii, m.in. przez identyfikowanie i eliminowanie przyczyn leżących u podstaw tego zjawiska oraz organizowanie kolejnych kampanii informacyjnych dotyczących praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym

Albania prowadzi działania w celu rozwiązania problemu składania przez jej obywateli bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu w UE. W kontekście środków zapobiegawczych trwają prace mające na celu wzmocnienie kontroli albańskich obywateli przekraczających granicę państwową, w tym małoletnich podróżujących za granicę, oraz zacieśnienie współpracy i poprawę wymiany informacji (szczególnie z państwami członkowskimi mierzącymi się z problemem bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu składanych przez obywateli Albanii).

Liczba zatrzymań albańskich obywateli próbujących w sposób niedozwolony przekroczyć granicę spadła ze względu na pandemię COVID-19 i dzięki środkom wprowadzonym przez albańskie władze, w tym kampaniom informacyjnym na temat praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym do UE.

Kontrola graniczna również się poprawiła dzięki patrolom i współpracy z Fronteksem, a także przekazaniu przez państwa członkowskie sprzętowi do ochrony granic. Albania kontynuowała także wymianę informacji z równoważnymi organami swoich sąsiadów. Umożliwia to bardziej szczegółową weryfikację albańskich obywateli podróżujących do UE. Albańskie władze opublikowały w mediach dane na temat operacji powrotowych dotyczących obywateli Albanii przeprowadzonych przez państwa członkowskie UE i nadal ostrzegają

przed nadużywaniem ruchu bezwizowego do UE, przypominając o mających zastosowanie karach. Prawa i obowiązki związane z ruchem bezwizowym są opublikowane w internecie, a w styczniu 2021 r. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) przy wsparciu państw członkowskich rozpoczęła współfinansowaną przez UE kampanię informacyjną.

b) utrzymanie i zacieśnienie aktywnej współpracy operacyjnej z agencjami UE oraz z państwami członkowskimi UE doświadczającymi presji migracyjnej ze strony Albanii

Albania nadal współpracowała z Fronteksem i państwami członkowskimi w dziedzinie ochrony granicy lądowej i morskiej, a także na przejściach granicznych, aby wzmocnić zarządzanie granicami, wymianę informacji, zapobieganie transgranicznej działalności przestępczej i jej zwalczanie, wykrywanie sfałszowanych dokumentów podróży i oszustw dotyczących tożsamości. Albania była również pierwszym krajem partnerskim, który zawarł z UE umowę o statusie dotyczącą współpracy z Fronteksem w zakresie zarządzania granicami („umowa o statusie”)⁹, dzięki której możliwe jest rozmieszczenie na terenie państwa trzeciego funkcjonariuszy straży granicznej Fronteksu i powierzenie im funkcji wykonawczych. Umowa weszła w życie w dniu 1 maja 2019 r., umożliwiając rozpoczęcie w dniu 22 maja 2019 r. wspólnej operacji Fronteksu i funkcjonariuszy straży granicznej Albanii na granicy z Grecją.

Trwają również prace nad wdrożeniem planów działania Albanii, których celem będzie rozwiązanie problemu przekraczania dozwolonego okresu pobytu we Włoszech przez albańskich małoletnich pozbawionych opieki oraz bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu składanych przez obywateli Albanii we Francji; prace te polegają między innymi na wzmocnieniu kontroli na granicy. Albania współpracuje także z innymi państwami członkowskimi w celu zaradzenia tym kwestiom, dotyczącym zapobiegania, współpracy z policją graniczną, a także powrotów i readmisji.

1.2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W latach 2019–2020 liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich UE¹⁰ przez obywateli Albanii spadła o 65 %, przy czym w 2020 r. złożono 6 970 wniosków. Wskaźnik przyznawania azylu¹¹ nieznacznie spadł z 5,6 % w 2019 r. do 5,3 % w 2020 r.

⁹ Umowa o statusie między Unią Europejską a Republiką Albanii dotycząca działań prowadzonych przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej na terytorium Republiki Albanii podpisana w dniu 5 października 2018 r.

¹⁰ Zob. przypis 3.

¹¹ Na potrzeby niniejszego sprawozdania wskaźnik przyznawania azylu oblicza się jako stosunek pozytywnych decyzji wydanych w pierwszej instancji (w tym ochrona na podstawie konwencji genewskiej, ochrona uzupełniająca i status humanitarny) do całkowitej liczby decyzji wydanych w pierwszej instancji.

W 2020 r. państwa członkowskie zgłosiły 1 429 przypadków niedozwolonego przekraczania granicy, tj. o 30 % mniej niż w roku 2019, natomiast liczba albańskich obywateli, którzy, jak ustalono, nielegalnie przebywali w państwach członkowskich, spadła o 8 % w porównaniu z rokiem poprzednim (z 34 420 w 2019 r. do 31 630 w 2020 r.). W 2020 r. liczba odmów wjazdu wydanych w odniesieniu do obywateli Albanii w państwach członkowskich zmniejszyła się o 33 % (z 19 670 w 2019 r. do 13 265 w 2020 r.).

Liczba decyzji nakazujących powrót wydanych w 2019 r. (30 840) spadła w 2020 r. o 25 % (23 235). W 2020 r. zgłoszono przeprowadzenie 9 755 powrotów albańskich obywateli w porównaniu z 15 370 w 2019 r. (spadek o 37 %). Odsetek powrotów spadł z 50 % w 2019 r. do 42 % w 2020 r., co odzwierciedla ogólną tendencję obserwowaną na przestrzeni ostatnich lat.

Państwa członkowskie i Frontex informują o zasadniczo dobrej współpracy w zakresie powrotów i readmisji. Frontex nadal udziela wsparcia albańskim organom krajowym w sprawach związanych z powrotami oraz działaniach dotyczących budowania zdolności w kontekście niedawnego spadku odsetka powrotów.

2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

Działania prowadzone w obszarze współpracy sądowej, porządku i bezpieczeństwa publicznego

W 2020 r. kontynuowano działania w obszarach współpracy sądowej, porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zasadniczo państwa członkowskie informują o dobrej współpracy z Albanią w dziedzinie bezpieczeństwa. Albania kontynuowała współpracę z Europolem oraz Eurojustem i zaangażowała się we wspólne działania z szeregiem państw członkowskich. Po wejściu w życie umowy o współpracy z Eurojustem w 2019 r. albański prokurator łącznikowy przy Eurojuście rozpoczął służbę w styczniu 2021 r.

Komisja monitoruje możliwy wpływ nowej albańskiej ustawy o obywatelstwie na ruch bezwizowy. Chociaż do tej pory nie przyjęto środków wykonawczych, ustawa przewiduje możliwość ustanowienia programu obywatelstwa dla inwestorów, który mógłby zostać wykorzystany do obejścia unijnej procedury wydawania wiz krótkoterminowych oraz dogłębnej oceny indywidualnego ryzyka związanego z migracją i bezpieczeństwem, które ta procedura obejmuje.

W trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego sformułowano następujące zalecenia:

a) utrzymanie i zacieśnienie aktywnej współpracy operacyjnej z agencjami UE oraz z państwami członkowskimi narażonymi na zagrożenia dla porządku i bezpieczeństwa publicznego wynikające z działalności obywateli albańskich w organizacjach przestępczych

Albania dalej aktywnie współpracowała z państwami członkowskimi i agencjami UE, m.in. w zakresie wymiany informacji policyjnych za pośrednictwem Interpolu, Europolu i Międzyagencyjnej Sieci Odzyskiwania Mienia Camden (CARIN), przede wszystkim w obszarach dochodzeń prowadzonych w sprawach przestępstw związanych z narkotykami,

handlem ludźmi oraz nielegalnym handlem pojazdami, praniem pieniędzy oraz przestępstw i cyberprzestępstw gospodarczych i finansowych. W 2020 r. kontynuowano współpracę w zakresie postępowań karnych i operacji policyjnych w tych obszarach.

b) poprawa skuteczności ścigania przestępstw i prowadzenia postępowań karnych w celu zwalczania korupcji na dużą skalę i przestępczości zorganizowanej

Albania dalej podejmowała starania na rzecz zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej, m.in. z myślą o osiągnięciu rzetelnych, konkretnych wyników w zakresie aktywnego prowadzenia dochodzeń i postępowań karnych oraz wydawania wyroków skazujących, co pozostaje celem długoterminowym.

Jeżeli chodzi o zwalczanie przestępczości zorganizowanej, nadal podejmowano starania na podstawie planu działania na lata 2017–2020. W grudniu 2020 r. Albania zatwierdziła strategię na rzecz zwalczania przestępczości zorganizowanej i poważnych przestępstw na lata 2021–2025 oraz związany z nią plan działania na lata 2021–2025. W styczniu 2020 r. Albania przyjęła ustawę o środkach zapobiegawczych służących zwalczaniu terroryzmu, przestępczości zorganizowanej i poważnych przestępstw. Środki te obejmują działania ukierunkowane na mienie poprzez jego zajęcie i konfiskatę, ograniczanie przemieszczania się osób podejrzanych o przestępstwa oraz ograniczanie ich działalności gospodarczej.

W lipcu 2020 r. przedłużono okres obowiązywania międzysektorowej strategii antykorupcyjnej na lata 2015–2021 do 2023 r. W lipcu 2020 r. zatwierdzono również plan działania na lata 2020–2023 dotyczący wdrożenia ustawy o zwalczaniu korupcji na wysokim szczeblu.

W październiku 2020 r. zatwierdzono plan dotyczący uczciwości policji państwowej na lata 2020–2021, sporządzony na podstawie zaleceń Grupy Państw przeciwko Korupcji (GRECO).

Utworzenie sieci koordynatorów ds. zwalczania korupcji w 17 agencjach również przyczyniło się do poprawy skuteczności zwalczania korupcji. Grupa zadaniowa ds. zwalczania korupcji odpowiedzialna za inspekcje międzyinstytucjonalne odnotowała w ostatnim roku spadek skuteczności, ponieważ od 2020 r. nie odbywały się regularne spotkania i nie prowadzono wielu dochodzeń.

Konkretny wpływ niedawno ustanowionej Dyrekcji ds. Zwalczania Korupcji odpowiedzialnej za koordynowanie, monitorowanie i prowadzenie sprawozdawczości w zakresie strategii antykorupcyjnej na prowadzenie dochodzeń w sprawie korupcji na wysokim szczeblu, ściganie jej i orzekanie sądów w sprawach z nią związanych nie jest jeszcze znany.

Działą Specjalna Struktura ds. Walki z Korupcją i Przestępczością Zorganizowaną (SPAK), w skład której wchodzi Prokuratura Specjalna i Krajowe Biuro Śledcze, a także sądy antykorupcyjne i sądy ds. walki z przestępczością zorganizowaną pierwszej i drugiej instancji (sądy SPAK). Albania zgłosiła o 27 % więcej operacji policyjnych przeprowadzonych w 2020 r. przez centralne i lokalne struktury policji Wydziału Policji Kryminalnej w obszarze przestępczości zorganizowanej i finansowej niż w 2019 r.

W przypadku korupcji i związanych z nią przestępstw (np. prania pieniędzy, nadużywania stanowisk itp.) liczba prawomocnych wyroków skazujących urzędników wysokiego szczebla była ograniczona. Ostatnio można było jednak zaobserwować pozytywną tendencję związaną z pierwszymi wynikami działania nowo powstałej Specjalnej Struktury ds. Walki z Korupcją i Przystępczością Zorganizowaną.

c) poprawa rezultatów postępowań w sprawach dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz zapewnienie pełnego wykorzystania wsparcia udzielanego przez Komisję w celu zwiększenia zdolności w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu

W grudniu 2020 r. albański rząd przyjął krajową międzysektorową strategię zwalczania terroryzmu oraz plan działania na lata 2020–2025, który obejmuje specjalne środki na rzecz zapobiegania finansowaniu terroryzmu i jego zwalczania.

Albania poczyniła postępy we wdrażaniu wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu z 2018 r., jeżeli chodzi o budowanie zdolności zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. W 2020 r. przyjęto ustawę o ustanowieniu rejestru beneficjentów rzeczywistych oraz ustawę o ustanowieniu centralnego rejestru rachunków bankowych. Zgodnie z oczekiwaniami oba rejestry wkrótce zaczną działać.

Od lutego 2020 r. Albania jest wpisana do prowadzonego przez Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) wykazu jurysdykcji objętych zwiększoną kontrolą. Albania podjęła zobowiązanie polityczne na wysokim szczeblu dotyczące wdrożenia planu działania FATF, co umożliwi wykreślenie jej z tego wykazu. Obecnie trwa wdrażanie tego planu działania.

W lipcu 2020 r. Prokuratura Generalna, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Ministerstwo Finansów i Gospodarki podpisały porozumienie o współpracy, aby zwiększyć skuteczność dochodzeń dotyczących prania pieniędzy, finansowania terroryzmu, przestępstw finansowych, zajmowania i konfiskaty mienia pochodzącego z działalności przestępczej. Dzięki przeprowadzonej od czerwca do września 2020 r. wspólnej analizie postępowań karnych udało się poczynić postępy w dochodzeniach, procesach sądowych, zajęciach i konfiskatach mienia osób, wobec których toczy się postępowanie karne.

Albania wyznaczyła Prokuratora Specjalnego i utworzyła Sekcję Specjalną ds. Dochodzeń w sprawie Prania Pieniędzy podlegającą sądowym prokuraturom okręgowym. W lokalnych dyrekcjach policyjnych oraz na komisariatach policji w okręgach sądowych wyznaczono również prokuratorów oraz specjalistów ds. dochodzeń w sprawach przestępstw gospodarczych i finansowych, aby zajmowali się w szczególności dochodzeniami w sprawach przestępstw związanych z praniem pieniędzy.

3. Zalecenia dla Albanii

Albania podjęła działania w celu wypełnienia zaleceń Komisji. Konieczne są jednak dalsze działania w celu rozwiązania problemu bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu

składanych przez obywateli Albanii w państwach członkowskich, a także działania w obszarach przeciwdziałania praniu pieniędzy, zwalczania terroryzmu oraz walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną. Należy podjąć dalsze działania w szczególności w następujących obszarach:

- dalsza współpraca z państwami członkowskimi, których najbardziej dotyczy problem bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu składanych przez albańskich obywateli, w tym zwiększenie zaangażowania Albanii w działania prowadzone w ramach operacyjnego planu działania europejskiej multidyscyplinarnej platformy przeciwko zagrożeniom przestępstwami (EMPACT) „Ułatwianie nielegalnego wjazdu i pobytu”; dostosowanie kampanii informacyjnych na temat ruchu bezwizowego – w tym dotyczących grup szczególnie wrażliwych, przekraczania dozwolonego okresu pobytu i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu – do odpowiednich profili migrantów;
- dalsze wzmocnienie zapobiegania korupcji i przestępczości zorganizowanej, nielegalnemu handlowi, przestępstwom terrorystycznym i praniu pieniędzy oraz ich zwalczania w drodze a) dalszych działań na rzecz osiągnięcia rzetelnych, konkretnych wyników w zakresie spraw związanych z korupcją, zajęć, konfiskat i odzyskiwania mienia pochodzącego z działalności przestępczej związanej z korupcją; b) dalszego dopracowywania systematycznego stosowania równoległych dochodzeń finansowych i zwiększenia zaangażowania w skoordynowane lub wspólne dochodzenia oraz ściganie przestępstw z państwami z regionu i państwami członkowskimi; c) dalszych działań na rzecz wdrażania wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu;
- zapewnienie dalszego dostosowania polityki wizowej Albanii do unijnych wykazów państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności w odniesieniu do państw trzecich stwarzających zagrożenie związane z migracją nieuregulowaną lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE;
- powstrzymanie się od przyjęcia programu obywatelstwa dla inwestorów na podstawie nowej ustawy o obywatelstwie.

III. Bośnia i Hercegowina

1. Migracja, azyl i readmisja

1.1. Działania podjęte w obszarze migracji, azylu i współpracy w zakresie readmisji

W 2020 r. Bośnia i Hercegowina nadal mierzyła się z silną presją migracyjną, obecnością na swoim terytorium znacznej liczby osób ubiegających się o azyl i migrantów o nieuregulowanym statusie. Od początku 2018 r. UE wspiera Bośnię i Hercegowinę w poprawie zarządzania migracją i azylem. UE udzieliła pomocy nadzwyczajnej w związku z kryzysem humanitarnym, do którego doszło w 2020 r. i w ramach którego setki uchodźców i migrantów pozostawiono bez opieki w trudnych zimowych warunkach, podczas gdy dostępne ośrodki recepcyjne nie zostały w pełni wykorzystane. UE wezwała władze do

opracowania zrównoważonego i długoterminowego rozwiązania umożliwiającego przyjmowanie migrantów i uchodźców. W efekcie pewne kroki zostały podjęte przez Ministerstwo Bezpieczeństwa, które stopniowo będzie przejmowało odpowiedzialność za zarządzanie ośrodkami recepcyjnymi. Aby zapobiec powtórzeniu się takiej sytuacji kolejnej zimy, należy migrantom i uchodźcom zapewnić odpowiednie warunki przyjęcia.

Bośnia i Hercegowina podjęła pewne działania w obszarze zarządzania granicami. Kontynuowała wdrażanie strategii dotyczącej zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2019–2023 oraz odnośnego planu działania. Ustawa o obcokrajowcach oraz ustawa o azylu obowiązują i są zasadniczo zgodne z dorobkiem prawnym UE, z wyjątkiem przyjętej w dniu 27 maja 2021 r. poprawki do ustawy o obcokrajowcach dotyczącej przymusowego wydalenia lub powrotu cudzoziemców, którzy popełnili określone przestępstwa. Konieczne są dalsze działania, aby zapewnić skuteczny system zarządzania migracją i azylem. Bośnia i Hercegowina również nie dostosowała w pełni swojej polityki wizowej do wykazu państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizę na pobyt krótkoterminowy w UE.

W 2020 r. nadal trwała współpraca z państwami członkowskimi i Fronteksem, m.in. w zakresie powrotów i readmisji obywateli Bośni i Hercegowiny. Państwo to, pomimo ograniczonych zasobów, wdraża także strategię reintegracji osób powracających na lata 2020–2023.

W trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego sformułowano następujące zalecenia:

a) poprawa zdolności reagowania kryzysowego oraz odpowiednie planowanie ewentualnościowe w celu zapewnienia ochrony i wrażliwego zarządzania przepływami migracyjnymi, a także w celu zapewnienia prawidłowego działania systemu azylowego Pełna odpowiedzialność za zarządzanie migracją i mechanizmy koordynacji operacyjnej na wszystkich poziomach wymagają istotnego wzmocnienia.

W 2020 r., w szczególności pod koniec roku, władze Bośni i Hercegowiny wykazywały bardzo ograniczone zdolności w zakresie migracji i azylu, w tym zarządzania kryzysowego. Władze zdawały się na unijną oraz międzynarodową pomoc finansową i techniczną, aby uporać się z kryzysem humanitarnym.

Bośnia i Hercegowina musi zintensyfikować starania w tej dziedzinie, m.in. przyjmując budżet przeznaczony na migrację, a także powinna szczególnie wydajnie wykorzystywać dostępne ośrodki recepcyjne. Instytucje państwowe i organy regionalne również powinny współpracować w celu zapewnienia skutecznej koordynacji zdolności zarządzania migracjami i funkcjonowania systemu azylowego.

b) dalsze organizowanie kampanii informacyjnych na temat praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym

Bośnia i Hercegowina prowadziła dalsze działania w celu podniesienia świadomości opinii publicznej na temat zasad unijnego ruchu bezwizowego, w tym maksymalnego czasu pobytu. Władze rozpoczęły także kampanię, w ramach której informowały obywateli

o przyspieszonych procedurach wprowadzonych w wielu państwach członkowskich i odradzały im składanie bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu. Przyczyniło się to najprawdopodobniej do spadku liczby wniosków składanych przez obywateli Bośni i Hercegowiny w państwach członkowskich.

c) wzmocnienie kontroli granicznej, w szczególności ochrony granicy, z uwzględnieniem środków w zakresie identyfikacji i rejestracji, z pełnym poszanowaniem praw podstawowych oraz z zapewnieniem skutecznej współpracy operacyjnej z państwami członkowskimi UE i Fronteksem

W 2020 r. policja graniczna nadal stosowała ramowy plan działania z maja 2018 r. i wykorzystywała mobilne rezerwy innych agencji bezpieczeństwa jako wsparcie różnych sektorów na granicach zewnętrznych. Prowadzono także wspólne patrole graniczne we współpracy z Serbią. Pomimo starań w zakresie ochrony granicy potrzeba bardziej skutecznej współpracy między agencjami i mechanizmów koordynacji, aby poprawić ochronę granicy oraz rejestrację i identyfikację migrantów.

Współpraca operacyjna z państwami członkowskimi i Fronteksem nadal była zadowalająca, mimo że Bośnia i Hercegowina wciąż nie podpisała umowy o statusie z UE dotyczącej współpracy z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Fronteksem) w zakresie zarządzania granicami.

d) kontynuowanie starań w celu podpisania umowy o statusie z Fronteksem

UE nadal współpracowała z Bośnią i Hercegowiną, mając na uwadze podpisanie i ratyfikację umowy o statusie. Współpraca z państwami członkowskimi i Fronteksem nadal jednak trwa, w szczególności w zakresie powrotów obywateli Bośni i Hercegowiny.

1.2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2020 r. obywatele Bośni i Hercegowiny złożyli w państwach członkowskich 1 545 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej¹², tj. o 29 % mniej niż w 2019 r. (2 180). Wskaźnik przyznawania azylu¹³ spadł z 7,2 % w 2019 r. do 5,1 % w 2020 r.

W 2020 r. państwa członkowskie zgłosiły tylko 12 przypadków niedozwolonego przekraczania granicy zewnętrznej UE przez obywateli Bośni i Hercegowiny, co stanowi spadek o 48 % w porównaniu z rokiem 2019. Ustalono, że w 2020 r. liczba obywateli Bośni i Hercegowiny nielegalnie przebywających w państwach członkowskich spadła o 14 %, przy czym w roku 2020 było to 3 670 przypadków w porównaniu z 4 290 przypadkami w 2019 r. Liczba odmów wjazdu wzrosła o 91 %, z 4 270 w 2019 r. do 8 150 w 2020 r.

Zarówno liczba decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Bośni i Hercegowiny (2 785 w 2020 r. w porównaniu z 3 730 w 2019 r., co oznacza spadek o 25 %), jak i liczba osób,

¹² Zob. przypis 3.

¹³ Zob. przypis 9.

które faktycznie wróciły (920 w 2020 r. w porównaniu z 1 495 w 2019 r., co oznacza spadek o 38 %), uległy w 2020 r. zmniejszeniu w porównaniu z rokiem 2019. Odsetek powrotów spadł z 40 % w 2019 r. do 33 % w 2020 r.

Państwa członkowskie oraz Frontex informują o dobrej współpracy z Bośnią i Hercegowiną w zakresie readmisji oraz prawidłowym wdrożeniu unijnej umowy o readmisji.

2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

Działania prowadzone w obszarze współpracy sądowej, porządku i bezpieczeństwa publicznego

W 2020 r. Bośnia i Hercegowina przyjęła strategię na rzecz zwalczania handlu ludźmi i nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką oraz nielegalnego obrotu środkami odurzającymi. Bośnia i Hercegowina posiada punkt kontaktowy dla Eurojustu.

Zasadniczo państwa członkowskie informują o dobrej współpracy z Bośnią i Hercegowiną w dziedzinie bezpieczeństwa. Bośnia i Hercegowina kontynuowała współpracę z Europolem oraz Eurojustem i zaangażowała się we wspólne działania z szeregiem państw członkowskich. UE stale wzywała Bośnię i Hercegowinę do zacieśnienia współpracy operacyjnej z unijnymi agencjami wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych – ostatnio w ramach Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia, której posiedzenie odbyło się w dniu 13 lipca.

W trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego sformułowano następujące zalecenia:

a) wyznaczenie krajowego punktu kontaktowego dla Europolu

W styczniu 2021 r. Ministerstwo Bezpieczeństwa wydało polecenie utworzenia punktu kontaktowego ds. współpracy z Europolem; punkt ten nadal jednak nie osiągnął pełnej operacyjności.

b) wzmocnienie zapobiegania korupcji i przestępczości zorganizowanej, w tym praniu pieniędzy i terroryzmu, oraz ich zwalczania, w szczególności poprzez przyjęcie i wdrożenie przepisów dotyczących konfliktu interesów oraz ochrony sygnalistów; zapewnienie skutecznego funkcjonowania i koordynacji organów antykorupcyjnych oraz wykazanie postępów w kierunku osiągnięcia konkretnych wyników w zakresie aktywnego prowadzenia dochodzeń, podtrzymania aktów oskarżenia, prowadzenia postępowań karnych i wydawania prawomocnych wyroków skazujących przeciwko członkom zorganizowanych grup przestępczych i osobom dopuszczającym się korupcji, w tym na wysokim szczeblu

Bośnia i Hercegowina przyjęła nowe strategię na rzecz zwalczania handlu ludźmi (na lata 2020–2023, przyjętą w styczniu 2020 r.), na rzecz zwalczania nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką (na lata 2021–2024, przyjętą w lutym 2021 r.) oraz na rzecz zwalczania nielegalnego obrotu środkami odurzającymi (na lata 2018–2023). Nie przyjęto jeszcze przepisów dotyczących konfliktu interesów. Należy usprawnić prace organów antykorupcyjnych oraz organów śledczych i sądowych, ponieważ konkretne wyniki w zakresie wydawania aktów oskarżenia, prowadzenia postępowań karnych i wydawania

wyroków skazujących nadal są słabe. Kontynuowano wdrażanie wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu.

Istnieją systemowe niedociągnięcia we współpracy operacyjnej organów ścigania spowodowane brakiem harmonizacji przepisów karnych w kraju, pogłębione przez niewystarczającą koordynację instytucjonalną oraz bardzo ograniczoną wymianę danych wywiadowczych. Dochodzenia finansowe i zajęcia mienia są w dużej mierze nieskuteczne. Brak jest rygorystycznego i wiarygodnego systemu kontroli deklaracji majątkowych składanych przez osoby piastujące stanowiska w strukturach wymiaru sprawiedliwości. Należy zwiększyć starania w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy. Wyroki skazujące w sprawach o korupcję na wysokim szczeblu są bardzo rzadkie, a nakładane sankcje nie mają wystarczająco odstrasżającego charakteru.

c) wzmożenie starań na rzecz wzmocnienia ram dotyczących odzyskiwania mienia przez przyjęcie i wdrożenie bardziej wszechstronnych ram prawnych na rzecz konfiskaty dochodów z przestępstw oraz zwiększenie zdolności właściwych organów do nakładania skutecznych i odstrasżających sankcji

W obu przypadkach działają biura zarządzania aktywami, jednak nie na szczeblu krajowym. Stanowi to poważny problem w przypadku mienia zajętego na poziomie państwowym, ponieważ nie istnieje biuro ds. odzyskiwania mienia odpowiedzialne za śledzenie i identyfikację dochodów z przestępstwa oraz innego mienia pochodzącego z przestępstw. W 2020 r. nie poczyniono żadnych postępów w zakresie wzmocnienia ram odzyskiwania mienia.

3. Zalecenia dla Bośni i Hercegowiny

Bośnia i Hercegowina podjęła działania w celu wypełnienia zaleceń Komisji. Konieczne są jednak dalsze starania w obszarach zarządzania granicami i migracjami, przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej. Należy podjąć dalsze działania w szczególności w następujących obszarach:

- poprawa na wszystkich szczeblach koordynacji zdolności zarządzania granicami i migracjami, w szczególności poprzez zapewnienie działania systemu azyłowego i odpowiedniej zdolności przyjmowania migrantów; podjęcie kroków niezbędnych do podpisania umowy o statusie z Fronteksem;
- czynienie dalszych postępów w zwalczaniu korupcji, również na wysokim szczeblu, poprzez przyjęcie i wdrożenie skutecznego prawodawstwa dotyczącego konfliktu interesów, zamówień publicznych i ochrony sygnalistów, a także zapewnieniu skutecznego działania i koordynacji organów antykorupcyjnych;
- intensyfikacja starań na rzecz zwalczania przestępczości zorganizowanej, w szczególności w drodze zapewnienia skutecznej współpracy między organami ścigania i prokuraturami, a także osiągnięcie konkretnych wyników w zakresie aktywnego prowadzenia dochodzeń, podtrzymanych aktów oskarżenia, prowadzenia postępowań karnych i wydawania prawomocnych wyroków skazujących w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej;

- utworzenie punktu kontaktowego dla Europolu i poczynienie dalszych postępów we wdrażaniu wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu;
- zapewnienie dalszego dostosowania polityki wizowej Bośni i Hercegowiny do unijnych wykazów państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności w odniesieniu do państw trzecich stwarzających zagrożenie migracji nieuregulowanej lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE.

IV. Czarnogóra

1. Migracja, azyl i readmisja

1.1 Działania podjęte w obszarze migracji, azylu i współpracy w zakresie readmisji

W 2020 r. Czarnogóra nadal prowadziła działania w obszarach zarządzania granicami i migracjami oraz azylu. W styczniu 2020 r. Czarnogóra przyjęła strategię zintegrowanego zarządzania granicą na lata 2020–2024 oraz towarzyszące jej plany działania.

Umowa o statusie podpisana z Fronteksem weszła w życie w lipcu 2020 r. i od tego czasu przeprowadzono dwie wspólne operacje. Frontex i państwa członkowskie informują o dobrej współpracy w zakresie powrotów i readmisji, a państwa członkowskie – również o dobrej współpracy z Czarnogórą w dziedzinie zarządzania migracjami i granicami.

W odniesieniu do zalecenia dotyczącego zwiększenia świadomości w zakresie praw i obowiązków dotyczących ruchu bezwizowego, które uwzględniono w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego, Czarnogóra informuje, że w 2020 r. nie przeprowadzono kampanii informacyjnych ze względu na ograniczenia związane z podróżą wprowadzone wskutek pandemii COVID-19.

Czarnogóra nie dostosowała w pełni swojej polityki wizowej do wykazu państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizę na pobyt krótkoterminowy w UE.

1.2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W latach 2019–2020 liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich UE¹⁴ przez obywateli Czarnogóry spadła o 44 %, przy czym w 2020 r. złożono 250 wniosków w porównaniu z 445 wnioskami w 2019 r. Wskaźnik przyznawania azylu¹⁵ spadł z 4,9 % w 2019 r. do 3,4 % w 2020 r.

Państwa członkowskie UE poinformowały, że w 2020 r. nie odnotowały przypadków niedozwolonego przekraczania granicy przez obywateli Czarnogóry. W 2020 r. liczba obywateli Czarnogóry uznanych za osoby przebywające w danym kraju nielegalnie wzrosła

¹⁴ Zob. przypis 3.

¹⁵ Zob. przypis 9.

o 7 % (z 885 w 2019 r. do 945 w 2020 r.). W tym samym roku liczba odmów wjazdu wydanych obywatelom Czarnogóry przez państwa członkowskie wyniosła 485, a zatem o 3 % więcej niż w 2019 r. (470).

Zarówno liczba decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Czarnogóry (475 w 2020 r. w porównaniu z 590 w 2019 r.), jak i liczba osób, które faktycznie wróciły (275 w 2020 r. w porównaniu z 355 w 2019 r.), spadły w 2020 r. w porównaniu z rokiem 2019 odpowiednio o 19 % i 23 %. Odsetek powrotów nieznacznie spadł z 60 % w 2019 r. do 58 % w 2020 r.

2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

Działania prowadzone w obszarze współpracy sądowej, porządku i bezpieczeństwa publicznego

W 2020 r. Czarnogóra nadal prowadziła działania na rzecz zwalczania przestępczości zorganizowanej, m.in. w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi, współpracy w obszarze zwalczania nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i terroryzmu. Zasadniczo państwa członkowskie informują o dobrej współpracy z Czarnogórą w dziedzinie bezpieczeństwa. Ponadto Czarnogóra kontynuowała współpracę z Europolem oraz Eurojustem.

W marcu 2021 r. rząd podjął decyzję o wygaszeniu do końca 2021 r. programu obywatelstwa dla inwestorów, który realizowano od stycznia 2019 r. Komisja będzie monitorowała program, dopóki rozpatrywane będą wnioski, ponieważ programy obywatelstwa dla inwestorów mogłyby zostać wykorzystane do obejścia unijnej procedury wydawania wiz krótkoterminowych oraz dogłębnej oceny indywidualnego ryzyka związanego z migracją i bezpieczeństwem, które ta procedura obejmuje.

Czarnogóra zastosowała się również do następujących zaleceń uwzględnionych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego:

a) przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej oraz korupcji na wysokim szczeblu i ich zwalczanie, m.in. przez konfiskowanie dochodów z przestępstwa i zamrażanie aktywów, oraz podjęcie działań mających na celu ograniczenie stosowania ugód sądowych do wyjątkowych przypadków

Dzięki wzmocnieniu zdolności policji i stale zacieśnianej międzynarodowej współpracy policji w 2020 r. utrwalono konkretne wyniki dotyczące aresztowań, konfiskat narkotyków i dochodzeń w sprawach przestępczości zorganizowanej. Po raz pierwszy w historii, w 2020 r. wzrosła również liczba orzeczeń i wyroków skazujących, ponieważ więcej toczących się we wcześniejszych latach dochodzeń trafiło do sądu. Tendencja w zakresie wykrywania i zajmowania mienia pochodzącego z działalności przestępczej była wzrostowa, jednak liczba ostatecznych konfiskat pozostała niewielka.

b) wzmocnienie zdolności policji, prokuratury i sądów w zakresie prowadzenia dochodzeń, ścigania i orzekania w sprawach dotyczących prania pieniędzy zgodnie z najlepszymi praktykami w UE

W październiku 2020 r. rząd Czarnogóry przyjął krajową ocenę ryzyka dotyczącą prania pieniędzy i finansowania terroryzmu wraz z towarzyszącym jej planem działania. W listopadzie 2020 r. jednostka analityki finansowej (FIU) Czarnogóry stała się członkiem Grupy Egmont zrzeszającej jednostki analityki finansowej. Czarnogóra jest także pierwszym państwem w regionie, które połączyło swoją jednostkę analityki finansowej (FIU) z kanałem bezpiecznej wymiany informacji SIENA prowadzonym przez Europol.

W marcu 2021 r. rząd przyjął zmiany w ustawie o zapobieganiu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, aby zwiększyć niezależność operacyjną i autonomię FIU poprzez wprowadzenie zasady, zgodnie z którą kierownik FIU odpowiada bezpośrednio przed Ministrem Spraw Wewnętrznych, a nie przed szefem policji, zgodnie z normami FATF. W kwietniu 2020 r. przyjęto strategię MONEYVAL. Od dnia 18 maja 2020 r. Czarnogóra nie jest już oficjalnie objęta procedurą regularnego prowadzenia sprawozdawczości względem MONEYVAL¹⁶ dotyczącej postępów poczynionych po czwartej rundzie oceny.

Pomimo wspomnianych postępów Czarnogóra jedynie częściowo wdrożyła cel wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu związany z budowaniem zdolności w celu zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Niezbędne są dalsze konkretne kroki, aby wzmocnić dochodzenia finansowe i zapewnić skuteczność ram prawnych dotyczących m.in. dostępu do informacji zawartych w centralnym rejestrze bankowym.

3. Zalecenia dla Czarnogóry

Czarnogóra podjęła działania w celu wypełnienia zaleceń Komisji. Konieczne są jednak dalsze starania w obszarach przeciwdziałania praniu pieniędzy, terroryzmowi oraz zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej. Czarnogóra powinna także kontynuować trwające kampanie informacyjne na temat praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym. Należy podjąć dalsze działania w szczególności w następujących obszarach:

- dostosowanie kampanii informacyjnych na temat ruchu bezwizowego – w tym dotyczących grup szczególnie wrażliwych, przekraczania dozwolonego okresu pobytu i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu – do odpowiednich profili migrantów;
- czynienie dalszych postępów w obszarze zapobiegania przestępczości zorganizowanej, korupcji i terroryzmowi oraz ich zwalczania w drodze a) utrwalenia konkretnych wyników w zakresie prawomocnych wyroków skazujących i konfiskaty mienia; b) wzmocnienia zdolności ścigania i orzekania w sprawach dotyczących prania pieniędzy; c) osiągania lepszych wyników w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej, m.in. poprzez rozwiązanie problemu częstego korzystania z ugód sądowych; d) dalszych działań na rzecz wdrożenia wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu.

¹⁶ Komitet Ekspertów ds. Oceny Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu.

- zapewnienie dalszego dostosowania polityki wizowej Czarnogóry do unijnych wykazów państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności w odniesieniu do państw trzecich stwarzających zagrożenie migracji nieuregulowanej lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE;
- skuteczne wygaszenie programu obywatelstwa dla inwestorów w najbliższym możliwym terminie.

V. Republika Macedonii Północnej

1. Migracja, azyl i readmisja

1.1. Działania podjęte w obszarze migracji, azylu i współpracy w zakresie readmisji

W 2020 r. i na początku 2021 r. Republika Macedonii Północnej nadal prowadziła działania dotyczące zarządzania granicami i migracjami oraz azylu, w tym poprawy warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl.

Państwa członkowskie informowały o dobrej współpracy w dziedzinie zarządzania granicami, migracji i azylu, a także readmisji. W ramach uzgodnionego planu działania kontynuowano współpracę z EASO w celu wzmocnienia zdolności w obszarach azylu i przyjmowania osób ubiegających się o azyl. Macedonia Północna nadal współpracowała z Fronteksem, chociaż wciąż nie podpisano umowy o statusie.

Macedonia Północna nie dostosowała w pełni swojej polityki wizowej do wykazu państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizę na pobyt krótkoterminowy w UE.

W trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego sformułowano następujące zalecenia:

a) wzmocnienie kontroli granicznej w sposób zapewniający poszanowanie praw podstawowych

Macedonia Północna nadal współpracuje i wymienia informacje z państwami członkowskimi, Europolem i Fronteksem (w tym oficerami łącznikowymi), a także Interpolem. Trwa wspólna operacja z państwami członkowskimi realizowana przy wsparciu UE.

W lutym 2021 r. Macedonia Północna podpisała umowy z Serbią dotyczące współpracy w zakresie zwalczania przemytu migrantów i handlu ludźmi.

Macedonia Północna informuje, że w 2020 r. zapobiegła 3 200 próbom niedozwolonego przekraczania granicy, odmówiła wjazdu 1 520 cudzoziemcom, a 207 cudzoziemcom nie pozwoliła wyjechać głównie ze względu na wcześniejsze przypadki przekroczenia dozwolonego okresu pobytu, posługiwanie się sfałszowanymi dokumentami, brak dokumentu pobytu lub ważnej wizy bądź zniszczone paszporty lub takie, które straciły ważność. Osoby takie przebywają przede wszystkim w ośrodkach recepcyjnych.

b) dalsze organizowanie kampanii informacyjnych na temat praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym

W 2020 r. w portach lotniczych Macedonii Północnej wśród osób podróżujących za granicę rozprowadzono ulotki zatytułowane „Nie nadużywaj ruchu bezwizowego”, w których informowano o prawach i obowiązkach dotyczących ruchu bezwizowego.

1.2. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2020 r. liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich UE¹⁷ przez obywateli Macedonii Północnej spadła o 67 % w porównaniu z 2019 r., przy czym w roku 2020 złożono 1 390 wniosków. Wskaźnik przyznawania azylu¹⁸ wzrósł z 1,4 % w 2019 r. do 1,8 % w 2020 r.

W 2020 r. na poziomie UE łącznie zgłoszono 18 przypadków niedozwolonego przekraczania granicy przez obywateli Macedonii Północnej w porównaniu z 10 w 2019 r. Ustalono, że w 2020 r. liczba obywateli Macedonii Północnej nielegalnie przebywających poza swoim państwem spadła o 6 %, przy czym w roku 2020 było to 6 545 przypadków w porównaniu z 7 000 przypadków w roku 2019. Liczba odmów wjazdu spadła o 13 %, z 2 815 w 2019 r. do 2 455 w 2020 r.

Odsetek powrotów spadł z 78 % w 2019 r. do 57 % w 2020 r. Tendencja ta wynika ze spadku liczby decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Macedonii Północnej (2 515 w 2020 r. w porównaniu z 3 855 w 2019 r., co oznacza spadek o 35 %) oraz spadku liczby osób, które faktycznie wróciły (1 425 w 2020 r. w porównaniu z 3 005 w 2019 r., co oznacza spadek o 53 %). W 2020 r. utrzymywała się tendencja spadkowa dotycząca liczby operacji powrotowych realizowanych za pośrednictwem lotów czarterowych do Macedonii Północnej, którą można było zaobserwować w ostatnich latach. Państwa członkowskie informują jednak o dobrej współpracy w zakresie powrotów i readmisji.

2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

Działania prowadzone w obszarze współpracy sądowej, porządku i bezpieczeństwa publicznego

Macedonia Północna nadal prowadziła działania związane ze zwalczaniem przestępczości zorganizowanej, w tym nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i handlu ludźmi, z obszarami przeciwdziałania korupcji i praniu pieniędzy, ze zwalczaniem terroryzmu i jego finansowania, a także z zapobieganiem radykalizacji, oraz działania następcze dotyczące wdrażania wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu.

¹⁷ Zob. przypis 3.

¹⁸ Zob. przypis 9.

Zasadniczo państwa członkowskie, Europol i Eurojust informują o dobrej współpracy z Macedonią Północną w dziedzinie bezpieczeństwa.

Ustawa o obywatelstwie Macedonii Północnej przewiduje możliwość uzyskania obywatelstwa ze szczególnych względów ekonomicznych bez konieczności spełnienia jakichkolwiek z góry ustalonych wymagań. Komisja Europejska zwróciła uwagę Macedonii Północnej na ryzyko związane z umożliwieniem inwestorom uzyskania obywatelstwa, które może mieć wpływ na ruch bezwizowy, ponieważ możliwość ta mogłaby zostać wykorzystana do obejścia procedury wydawania wiz krótkoterminowych oraz dogłębnej oceny indywidualnego ryzyka związanego z migracją i bezpieczeństwem, które ta procedura obejmuje.

Macedonia Północna zastosowała się do następujących zaleceń sformułowanych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego:

a) dalsza poprawa skuteczności w zakresie ścigania przestępstw, aby zwalczać zorganizowane siatki przestępcze, zwłaszcza te zajmujące się nielegalnym obrotem środkami odurzającymi. Dalsze zapewnienie wiarygodnych postępów w zakresie prowadzonych dochodzeń i śledztw oraz postępowań karnych, a także wydawanych wyroków skazujących. Zintensyfikowanie dochodzeń i śledztw oraz postępowań karnych przeciwko organizacjom przestępczym, również tym zajmującym się przemytem migrantów, praniem pieniędzy i przestępczością finansową

Macedonia Północna nadal podejmowała starania, aby poprawić konkretne wyniki w obszarze zwalczania przestępczości zorganizowanej. Krajowy Ośrodek Koordynacji w obszarze Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej poprawił swoją zdolność operacyjną. Właściwe instytucje wyznaczyły swoich przedstawicieli i są obecnie powiązane z ośrodkiem. Macedonia Północna współpracuje w zakresie operacji zwalczania handlu ludźmi, bronią oraz nielegalnego obrotu środkami odurzającymi zarówno w ramach relacji dwustronnych, jak i wielostronnych.

Zgodnie z zaleceniami grupy ekspertów do spraw działań przeciwko handlowi ludźmi (GRETA) w 2020 r. powołano grupę roboczą. W 2020 r. z Macedonią Północną wiązał się szereg prowadzonych przez Eurojust spraw dotyczących przestępczości zorganizowanej, związanych z nielegalnym obrotem środkami odurzającymi i praniem pieniędzy.

Macedonia Północna poczyniła postępy w zakresie harmonizacji swojego prawa w celu dostosowania go do czwartej dyrektywy w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy¹⁹. W dniu 27 stycznia 2021 r. utworzono rejestr beneficjentów rzeczywistych, który działa od dnia 27 maja 2021 r.

¹⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.U. L 141 z 5.6.2015, s. 73).

Poczyniono również postępy w kierunku zapewnienia, aby prokuratura wykorzystywała wyniki prac FIU, zgodnie z porozumieniem wykonawczym dotyczącym Macedonii Północnej w ramach wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu. Utworzono i przetestowano nowy moduł służący do monitorowania przypadków podejrzanych transakcji przekazywanych przez FIU właściwym organom oraz przekazywania informacji zwrotnych na ten temat. Moduł ten nie jest jednak jeszcze w użyciu. Konieczne są dalsze działania w celu pełnego wdrożenia nowego modułu dotyczącego podejrzanych transakcji zgłaszanych przez FIU właściwym organom oraz uzyskania konkretnych wyników w zakresie wykorzystania modułu przez prokuraturę.

b) dalsze wzmocnienie zwalczania korupcji

Macedonia Północna kontynuowała wdrażanie reform służących zwalczaniu korupcji. Poczyniła postępy w utrwalaniu konkretnych wyników w zakresie dochodzeń i śledztw, ścigania przestępstw i wydawania wyroków skazujących w sprawach o korupcję, w tym na wysokim szczeblu.

W ramach środków ograniczających obowiązujących podczas stanu wyjątkowego związanego z pandemią COVID-19 rząd wprowadził środki dotyczące zawieszenia terminów proceduralnych w postępowaniach sądowych, a także pilnych czynności sądów w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej i korupcji.

W czerwcu 2020 r. weszła w życie nowa ustawa o prokuraturze, przyjęta w lutym 2020 r. Ustawa ta ma na celu zapewnienie, aby prokuratura działała w sposób profesjonalny i bezstronny, a w szczególności ma zagwarantować zdolność rozpatrywania spraw będących w kompetencji Specjalnego Biura Prokuratury. Kontynuowano działania na rzecz poczynienia postępów w zakresie spraw prowadzonych przez działające wcześniej Specjalne Biuro Prokuratury i zapadły istotne wyroki.

Państwowa Komisja ds. Zapobiegania Korupcji²⁰ aktywnie wypełniała swój mandat dotyczący weryfikacji oświadczeń majątkowych i konfliktu interesów. Zwiększono budżet i liczbę pracowników. W styczniu 2020 r. Państwowa Komisja ds. Zapobiegania Korupcji przyjęła nową krajową strategię na rzecz zapobiegania korupcji i konfliktowi interesów, wraz z planem działania na lata 2020–2024.

Macedonia Północna podejmuje również działania w celu wdrożenia zaleceń GRECO. Zadanie przygotowania poprawek do ustawy o sprawach wewnętrznych i ustawy o policji powierzono grupie roboczej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

3. Zalecenia dla Macedonii Północnej

Macedonia Północna podjęła działania w celu wypełnienia zaleceń Komisji. Konieczne są jednak dalsze działania w obszarach zarządzania migracjami, przeciwdziałania praniu pieniędzy, zwalczania terroryzmu oraz korupcji i przestępczości zorganizowanej, jak również

²⁰ Powołana w 2019 r. zgodnie ze znowelizowaną ustawą o zapobieganiu korupcji i konfliktowi interesów.

działania w kwestii uzyskania obywatelstwa ze szczególnych względów ekonomicznych. Należy podjąć dalsze działania w szczególności w następujących obszarach:

- dalsze usprawnienie rejestracji migrantów w sposób bardziej systematyczny; dostosowanie kampanii informacyjnych na temat ruchu bezwizowego – w tym dotyczących grup szczególnie wrażliwych, przekraczania dozwolonego okresu pobytu i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu – do odpowiednich profili migrantów;
- kontynuowanie starań w obszarach związanych z zapobieganiem korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz ich zwalczaniem, a także zwalczaniem terroryzmu w drodze: a) uzyskania kolejnych konkretnych wyników w zakresie wyroków skazujących w sprawach o korupcję na wysokim szczeblu, w tym poprzez dalszą konfiskatę mienia pochodzącego z przestępstw; b) dalszego utrwalania konkretnych wyników w zakresie dochodzeń i śledztw, ścigania przestępstw i wyroków w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej i prania pieniędzy; c) zwiększenia zaangażowania w koordynowane lub wspólne dochodzenia oraz ściganie przestępstw z państwami z regionu i państwami członkowskimi; d) pełnego wykorzystania Krajowego Ośrodka Koordynacji w obszarze Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej; e) poczynienia dalszych postępów we wdrażaniu wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu; f) pełnego wdrożenia nowego modułu dotyczącego podejrzanych transakcji zgłaszanych przez FIU oraz uzyskania konkretnych wyników w zakresie wykorzystania tego modułu przez prokuratury;
- zapewnienie dalszego dostosowania polityki wizowej Macedonii Północnej do unijnych wykazów państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności w odniesieniu do państw trzecich stwarzających zagrożenie migracji nieuregulowanej lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE;
- zaprzestanie umożliwiania systematycznego nabywania obywatelstwa ze szczególnych względów ekonomicznych.

VI. Republika Serbii

1. Migracja, azyl i readmisja

1.1 Działania podjęte w obszarze migracji, azylu i współpracy w zakresie readmisji

W 2020 r. Republika Serbii nadal prowadziła działania w obszarach zarządzania granicami i migracjami oraz azylu, w tym w odniesieniu do warunków przyjmowania migrantów oraz w celu wspierania reintegracji osób powracających.

Jeżeli chodzi o współpracę z Fronteksem, w dniu 1 maja weszła w życie umowa o statusie ratyfikowana w lutym 2021 r., a operacje rozpoczęły się w czerwcu 2021 r. Państwa członkowskie i Frontex informują o dobrej współpracy z Serbią w zakresie powrotów i readmisji.

Zasadniczo państwa członkowskie informują również o dobrej współpracy z Serbią w dziedzinie zarządzania granicami, migracji nieuregulowanej i azylu. W 2020 r. EASO rozpoczął realizację nowego planu działania dotyczącego współpracy z Serbią.

W trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego zawarto następujące zalecenia dla Serbii:

a) dostosowanie do polityki wizowej UE, co jest podstawowym warunkiem ciągłości spełniania kryterium odniesienia w zakresie zarządzania migracjami

Serbia nie dostosowała w pełni swojej polityki wizowej do wykazu państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizę na pobyt krótkoterminowy w UE.

b) dalsze organizowanie kampanii informacyjnych na temat praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym

Serbia rozpowszechniała za pośrednictwem internetu oraz w unijnych centrach informacyjnych w Belgradzie, Nowym Sadzie i Niszu informacje na temat praw i obowiązków obywateli serbskich w ramach unijnego ruchu bezwizowego.

c) dalsze wzmocnienie procesu kontroli granicznej, w szczególności ochrony granicy, z uwzględnieniem środków w zakresie identyfikacji i rejestracji oraz z pełnym poszanowaniem praw podstawowych

Zgodnie z ustawą o kontroli granicznej i innymi przepisami ochronę granicy prowadzi się za pomocą działań patrolowych oraz innych środków i działań operacyjno-taktycznych i operacyjno-technicznych prowadzonych wzdłuż granic. Skutki ochrony granic są analizowane na szczeblu lokalnym, regionalnym i centralnym.

W oparciu o Konwencję o współpracy policyjnej w Europie Południowo-Wschodniej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nawiązało bezpośrednią współpracę ze wszystkimi państwami sąsiednimi. Współpraca ta odbywa się w zakresie wspólnych patroli na granicach. Wymiana informacji odbywa się za pośrednictwem wspólnych centrów kontaktowych. Serbia otrzymuje również od państw członkowskich pomoc na potrzeby zarządzania granicami i działań na rzecz budowania zdolności. Obecnie IOM zarządza finansowanym przez UE projektem w zakresie zarządzania granicami .

1.2 Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2020 r. obywatele Serbii złożyli w państwach członkowskich 2 835 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej²¹, tj. o 57 % mniej niż w 2019 r. Wskaźnik przyznawania azylu²² nieznacznie spadł z 4,8 % w 2019 r. do 4,6 % w 2020 r.

²¹ Zob. przypis 3.

²² Zob. przypis 9.

W 2020 r. liczba przypadków niedozwolonego przekroczenia granic zewnętrznych UE przez obywateli Serbii spadła o 28 % do 21 %. Jednak liczba obywateli Serbii nielegalnie przebywających w państwach członkowskich wzrosła o 23 %, przy czym w roku 2020 było to 16 775 przypadków w porównaniu z 13 635 przypadkami w 2019 r. Liczba odmów wjazdu wydanych Serbom stopniowo spada, o czym świadczą roczne spadki rejestrowane od 2018 r. Liczba obywateli Serbii, którym odmówiono wjazdu, wynosiła w 2020 r. 7 315 w porównaniu z 8 300 przypadkami w 2019 r., co oznacza spadek o 12 %.

Zarówno liczba decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Serbii (6 545 w 2020 r. w porównaniu z 8 745 w 2019 r.), jak i liczba osób, które faktycznie wróciły (3 230 w 2020 r. w porównaniu z 5 250 w 2019 r.), spadły w 2020 r. w porównaniu z rokiem 2019 odpowiednio o 25 % i 38 %. Odsetek powrotów spadł z 60 % w 2019 r. do 49 % w 2020 r. Od połowy czerwca 2020 r. wznowiono operacje powrotowe prowadzone za pomocą lotów czarterowych. Frontex informuje o ogólnie dobrych doświadczeniach operacyjnych w przypadku działań związanych z powrotami prowadzonych w Serbii.

2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

Działania prowadzone w obszarze współpracy sądowej, porządku i bezpieczeństwa publicznego

Serbia kontynuowała podejmowanie działań w obszarze zwalczania przestępczości zorganizowanej, w tym nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i handlu ludźmi, zwalczania terroryzmu, a także zapobiegania korupcji i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych.

Zasadniczo państwa członkowskie informują o dobrej współpracy z Serbią w dziedzinie bezpieczeństwa. Serbia kontynuowała współpracę z Europolem oraz Eurojustem i zaangażowała się we wspólne działania z szeregiem państw członkowskich. Serbia powinna nadal poczynić postępy we wdrażaniu wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu, ponieważ wciąż nie zrealizowano większości działań określonych w porozumieniu dwustronnym. Powinna również dołożyć większych starań, aby zapobiec wszelkim formom radykalizacji prowadzącym do brutalnego ekstremizmu i terroryzmu.

W trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego zawarto następujące zalecenia:

a) zapewnienie terminowej akredytacji i terminowego oddelegowania oficera łącznikowego Europolu

W grudniu 2020 r., po dokonaniu oceny projektu przez państwa członkowskie i przy aprobacie Europolu, zarząd Europolu podjął decyzję o zakończeniu unijnego projektu pilotażowego polegającego na oddelegowaniu oficera łącznikowego Europolu do Republiki Serbii. Oddelegowanie nie mogło się odbyć w ramach czasowych określonych w projekcie ze względu na trudności w zakończeniu procedury akredytacji.

b) uzyskanie przekonujących rezultatów, jeżeli chodzi o prowadzenie dochodzeń, śledztw i postępowań karnych oraz wydawanie wyroków skazujących w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej, w tym narkotyków i prania pieniędzy, w wyniku aktywnie prowadzonych dochodzeń (uwzględniając systematyczne śledzenie przepływów środków pieniężnych i ich konfiskowanie, a także efektywne korzystanie ze specjalnych środków dochodzeniowych w celu gromadzenia istotnych dowodów)

Z danych przekazanych przez Serbię wynika, że wzrosła liczba aktów oskarżenia w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej, ale spadła liczba wyroków skazujących i nowych dochodzeń w sprawie zorganizowanych grup przestępczych. Spadek ten można częściowo wytłumaczyć pandemią COVID-19, ale istnieją również obawy, że bardzo niska liczba wyroków skazujących i przypadków odzyskiwania mienia wynika z funkcjonowania systemu sądownictwa karnego, zwłaszcza z problemów dotyczących postępowań wstępnych, dochodzeń i postępowań sądowych.

3. Zalecenia dla Serbii

Serbia podjęła działania w celu wypełnienia zaleceń Komisji. Konieczne są jednak dalsze starania w obszarach zintegrowanego zarządzania granicami, przeciwdziałania praniu pieniędzy, terroryzmu oraz zapobiegania korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz ich zwalczania. Należy podjąć dalsze działania w szczególności w następujących obszarach:

- przyjęcie planu działania dotyczącego Schengen, programu rozpoczętego w Belgradzie przy wsparciu UE w lutym 2019 r., oraz zapewnienie wystarczającego zaangażowania wszystkich odpowiednich instytucji na szczeblu rządowym; opracowanie i przyjęcie nowej strategii i planu działania dotyczących zintegrowanego zarządzania granicami zgodnie z nowymi koncepcjami w tej dziedzinie; dostosowanie kampanii informacyjnych na temat ruchu bezwizowego – w tym dotyczących grup szczególnie wrażliwych, przekraczania dozwolonego okresu pobytu i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu – do odpowiednich profili migrantów;
- zwiększenie starań w obszarze zapobiegania przestępczości zorganizowanej, korupcji i terroryzmu i ich zwalczania w drodze a) poprawy konkretnych wyników w zakresie dochodzeń, aktów oskarżenia, prawomocnych wyroków skazujących w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu, w tym zajęć i konfiskat mienia pochodzącego z przestępstwa; b) przyjęcia nowej strategii antykorupcyjnej opartej na wiarygodnym i realistycznym planie działania oraz skutecznym mechanizmie koordynacji; c) poczynienia dalszych postępów we wdrażaniu wspólnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu; d) zwiększenia starań na rzecz zapobiegania wszelkim formom radykalizacji postaw prowadzącym do brutalnego ekstremizmu i terroryzmu, w tym do brutalnego prawnicowego ekstremizmu;

zapewnienie dalszego dostosowania polityki wizowej Serbii do unijnych wykazów państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności w odniesieniu do państw trzecich stwarzających zagrożenie migracji nieuregulowanej lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE.

VII. Gruzja

1. Migracja, azyl i readmisja

1.1. Działania podjęte w celu zapewnienia ciągłości spełnienia kryteriów liberalizacji reżimu wizowego

Gruzja zwiększa przy wsparciu UE swoje zasoby techniczne służące do zarządzania granicami, w tym w ramach programu „Bezpieczeństwo, rozliczalność i zwalczanie przestępczości” (SAFE), oraz przy wsparciu państw członkowskich, takich jak Łotwa. W dniu 11 lutego 2021 r. podpisano przedłużone porozumienie robocze z Fronteksem.

W celu zwiększenia kontroli przed odlotem parlament Gruzji przyjął poprawki do ustawy regulującej wjazd na terytorium Gruzji i wyjazd z jej terytorium, które weszły w życie w dniu 1 stycznia 2021 r. W tych nowych przepisach ustanowiono kryteria, które odzwierciedlają warunki wjazdu dla obywateli państw trzecich określone w kodeksie granicznym Schengen. W dniu 21 grudnia 2020 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało zarządzenie w sprawie stosowania tych zmian w praktyce.

W grudniu 2020 r. przyjęto strategię dotyczącą migracji na lata 2021–2030 oraz odpowiadający jej plan działania na 2021 r. W lipcu 2020 r. Państwowa Komisja ds. Migracji (SCMI) przyjęła metodykę na potrzeby jednolitego systemu analizy ryzyka związanego z migracją. Prace nad systemem analizy ryzyka mają zostać zakończone do 2023 r. W marcu 2021 r. Gruzja uzyskała status obserwatora w Europejskiej Sieci Migracyjnej (ESM).

W okresie od 2 kwietnia do 22 maja 2020 r. w Gruzji częściowo zawieszono procedury azytowe ze względu na stan wyjątkowy związany z pandemią COVID-19, z wyjątkiem wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz wydawania zaświadczeń dla osób ubiegających się o azyl. Zaktualizowano ramy legislacyjne dotyczące udzielania ochrony międzynarodowej, w tym wprowadzono zmiany w procedurze identyfikacji osób ubiegających się o azyl na granicy oraz w przetwarzaniu danych osobowych.

Państwa członkowskie potwierdziły, że współpraca z władzami gruzińskimi w zakresie powrotów i readmisji nadal przebiega dobrze. Dobrze funkcjonujący system zarządzania sprawami dotyczącymi readmisji okazał się szczególnie przydatny podczas pandemii.

Jeżeli chodzi o bezpieczeństwo dokumentów, Gruzja poinformowała, że prowadzi z Interpolem wymianę informacji na temat zagubionych i skradzionych paszportów. Paszporty niebiometryczne zostaną całkowicie wycofane do dnia 1 stycznia 2025 r., kiedy to upłynie termin ważności wszystkich dokumentów niebiometrycznych.

Gruzja nie dostosowała w pełni swojej polityki wizowej do wykazu państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizę na pobyt krótkoterminowy w UE.

1.2. Działania podjęte w celu wypełnienia zaleceń dotyczących migracji zawartych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego

Gruzja zastosowała się do następujących zaleceń sformułowanych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego:

a) zacieśnienie współpracy operacyjnej w celu szybkiego zmniejszenia i utrzymania na niskim poziomie liczby bezzasadnych wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej składanych przez obywateli Gruzji

Gruzja prowadzi działania w celu rozwiązania problemu składania przez jej obywateli bezzasadnych wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w UE, w tym w drodze zwiększenia kontroli przed odlotem.

W kontekście wspólnych operacji Frontex zwiększył liczbę funkcjonariuszy doradzających organom krajowym w międzynarodowych portach lotniczych w Tbilisi i Kutaisi. W latach 2019–2020 funkcjonariusze Fronteksu uczestniczyli w niektórych wstępnych kontrolach i profilowaniu pasażerów lecących do UE. Czterech funkcjonariuszy gruzińskiej policji było co miesiąc oddelegowywanych do portów lotniczych stosownych państw członkowskich UE. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prowadzi aktywną wymianę informacji z attaché policji w terenie w celu zapobiegania migracji nieuregulowanej.

b) dalsze organizowanie kampanii informacyjnych na temat praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym

W 2020 r. kontynuowano kampanie informacyjne dotyczące praw i obowiązków obywateli Gruzji w ramach unijnego ruchu bezwizowego, warunków podróży oraz konsekwencji nadużywania ruchu bezwizowego, w tym za pośrednictwem filmów wideo oraz kampanii w mediach społecznościowych, która rozpoczęła się pod koniec 2020 r.

1.3. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2020 r. liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich UE²³ spadła o 60 % w porównaniu z 2019 r., przy czym w roku 2020 złożono 8 860 wniosków. Wskaźnik przyznawania azylu²⁴ wzrósł z 4,1 % w 2019 r. do 4,6 % w 2020 r.

W 2020 r. odnotowano 30 przypadków niedozwolonego przekroczenia granicy państw członkowskich przez Gruzinów, czyli 10 razy mniej niż w 2019 r. (328 przypadków niedozwolonego przekroczenia granicy). W 2020 r. liczba obywateli Gruzji nielegalnie

²³ Zob. przypis 3.

²⁴ Zob. przypis 9.

przebywających w państwach członkowskich spadła o 13 %, przy czym w roku 2020 było to 10 360 przypadków w porównaniu z 11 870 przypadkami w 2019 r.

Liczba odmów wjazdu wydanych obywatelom Gruzji zmniejszyła się o 53 % – z 4 435 w 2019 r. do 2 065 w 2020 r. Ponieważ wcześniej odnotowywano ogólną tendencję wzrostową, wskaźnik ten prawdopodobnie ponownie wzrośnie po ustąpieniu pandemii COVID-19.

Jeżeli chodzi o powroty obywateli Gruzji, odsetek powrotów spadł z 52 % w 2019 r. do 47 % w 2020 r. Tendencja ta wynika ze spadku liczby decyzji nakazujących powrót wydanych obywatelom Gruzji o 27 % (11 985 w 2020 r. w porównaniu z 16 310 w 2019 r.) oraz spadku o 33 % liczby osób, które faktycznie wróciły (5 685 w 2020 r. w porównaniu z 8 520 w 2019 r.), ale

Frontex informuje o zadowalającym wdrożeniu w 2020 r. umowy o readmisji zawartej z UE. Szereg państw członkowskich informuje o dobrej współpracy z Gruzją, w szczególności w zakresie wykorzystania lotów powrotowych.

2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

2.1. Działania podjęte w celu zapewnienia ciągłości spełnienia kryteriów

Zasadniczo państwa członkowskie informują o dobrej współpracy z Gruzją w dziedzinie bezpieczeństwa. Gruzja kontynuowała współpracę z Europolem oraz Eurojustem i zaangażowała się we wspólne działania z szeregiem państw członkowskich.

Gruzja w dalszym ciągu zwalczała przestępczość zorganizowaną w ramach krajowej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej oraz odpowiednich planów działania. W dniu 19 grudnia 2020 r. parlament Gruzji przyjął zmiany legislacyjne dotyczące operacyjnych działań poszukiwawczych mających na celu wzmożenie zwalczania przestępczości zorganizowanej, przestępstw przeciwko prawu antynarkotykowemu, handlu ludźmi, cyberprzestępczości i innych poważnych przestępstw. W grudniu 2020 r. Rada ds. Handlu Ludźmi zatwierdziła krajowy plan działania na rzecz zwalczania handlu ludźmi, uwzględniając zalecenia UE. W dniu 16 marca 2021 r. funkcję sekretariatu Rady Antykorupcyjnej przeniesiono z Ministerstwa Sprawiedliwości do administracji rządowej. GRECO uznała, że większość jej zaleceń została częściowo lub w pełni wdrożona do 2021 r. Nadal funkcjonuje wprowadzony w 2017 r. mechanizm weryfikacji oświadczeń majątkowych.

W lutym 2021 r. przyjęto plan działania w zakresie walki z narkotykami na lata 2021–2022 oraz krajową strategię przeciwdziałania narkomanii na lata 2021–2026. W styczniu 2020 r. utworzono Krajowe Obserwatorium ds. Narkotyków, którego zadaniem jest gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących kwestii związanych z narkotykami.

Gruzja realizuje krajową strategię zwalczania terroryzmu i powiązany z nią plan działania. Kraj ten jest zaangażowany w międzynarodowe działania na rzecz zwalczania terroryzmu i jest aktywnym członkiem Globalnej Koalicji przeciwko Daesh/ISIS. Gruzja posiada kompleksowe ramy prawne umożliwiające kryminalizację finansowania terroryzmu i przyjęła ustawę dotyczącą ułatwiania walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Nadal

jednak uznaje się, że Gruzja jedynie częściowo wypełnia zalecenie FATF dotyczące niezależnej FIU.

W 2020 r. weszły w życie zmiany związane z czwartym etapem reformy sądownictwa, obejmujące naruszenia dyscyplinarne, regulację funkcjonowania Wysokiej Rady Sądownictwa i jej reformę. Publikację orzeczeń sądowych wstrzymano w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z lipca 2020 r.

W dniu 30 września 2020 r. oraz w dniu 1 kwietnia 2021 r. parlament gruziński przyjął zmiany dotyczące procesu nominacji sędziów Sądu Najwyższego. W następstwie zaleceń UE Gruzja zwróciła się do Komisji Weneckiej o ocenę ex post. W dniu 12 lipca 2021 r. parlament gruziński powołał sześciu sędziów Sądu Najwyższego, zgodnie z poprzednim systemem powoływania, działając wbrew poradzom UE i zaleceniom Komisji Weneckiej.

Jeżeli chodzi o współpracę z Eurojustem, w czerwcu 2020 r. do Eurojustu oddelegowano gruzińskiego prokuratora łącznikowego. Kontynuowano współpracę operacyjną z Europolem, w tym poprzez gruzińskie biuro łącznikowe w agencji.

2.2. Działania podjęte w celu wypełnienia zaleceń zawartych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego

a) zacieśnianie transgranicznej współpracy w zakresie ścigania przestępstw w celu zwalczania gruzińskich zorganizowanych grup przestępczych oraz w ramach tego procesu dokończenie w trybie pilnym reformy działań policyjnych z wykorzystaniem danych wywiadowczych

W 2020 r. Gruzja zawarła z Francją i Hiszpanią umowy dotyczące współpracy w zakresie egzekwowania prawa. Umowa podpisana wcześniej z Grecją weszła w życie w dniu 13 marca 2020 r. Gruzjińskie biuro łącznikowe w Europolu uczestniczyło w pracy Europejskiego Centrum Zwalczania Poważnej i Zorganizowanej Przestępczości. Gruzja współpracuje z wieloma państwami członkowskimi (w tym Austrią, Belgią, Finlandią, Hiszpanią i Szwecją) m.in. w drodze wymiany informacji za pośrednictwem funkcjonariuszy policji pełniących funkcje oficerów łącznikowych, szkoleń i za pośrednictwem wspólnych zespołów analitycznych. Gruzja oddelegowała również attaché policji do 11 państw członkowskich UE. Trwają wciąż działania na rzecz wzmocnienia jednolitego systemu analizy przestępstw.

3. Zalecenia dla Gruzji

Ogólnie Gruzja nadal spełnia kryteria liberalizacji reżimu wizowego i podjęła działania w celu wypełnienia zaleceń Komisji. Są jednak konieczne dalsze starania na rzecz rozwiązania kwestii bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu w państwach członkowskich, a także w obszarach przeciwdziałania praniu pieniędzy, zapobiegania korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz ich zwalczania. Należy podjąć dalsze działania w szczególności w następujących obszarach:

- dalsze aktywne poświęcenie uwagi kwestii bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu w państwach członkowskich; dostosowanie kampanii informacyjnych na temat ruchu bezwizowego – w tym dotyczących grup szczególnie wrażliwych, przekraczania dozwolonego okresu pobytu i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu – do odpowiednich profili migrantów;
- poprawa skuteczności instytucji antykorupcyjnych i organów ścigania, aby lepiej zajmować się sprawami dotyczącymi korupcji na wysokim szczeblu; zapewnienie objęcia dochodzeniem wszystkich takich przypadków;
- zakończenie reformy Sądu Najwyższego poprzez pełne dostosowanie procedury wyboru sędziów do zaleceń Komisji Weneckiej i norm europejskich; zakończenie reformy ścigania przestępstw, w tym w drodze rozdzielenia funkcji śledczych i prokuratorów; zakończenie rozwoju operacyjnego FIU za sprawą zapewnienia jej a) możliwości uzyskiwania niezbędnych informacji od jednostek składających sprawozdania oraz b) pełnego i terminowego dostępu do niezbędnych informacji finansowych, administracyjnych i dotyczących egzekwowania prawa w celu należytego wypełniania przez nią swoich funkcji; kontynuowanie działań na rzecz zapobiegania przestępczości zorganizowanej i jej zwalczania, zwłaszcza walki z praniem zysków pochodzących z nielegalnej działalności; kontynuowanie starań na rzecz pełnego dostosowania prawodawstwa krajowego do dorobku prawnego UE dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy i zwalczania finansowania terroryzmu;
- zapewnienie dalszego dostosowania polityki wizowej Gruzji do unijnych wykazów państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności w odniesieniu do państw trzecich stwarzających zagrożenie migracją nieuregulowaną lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE.

VIII. Republika Mołdawii

1. Migracja, azyl i readmisja

1.1. Działania podjęte w celu zapewnienia ciągłości spełnienia kryteriów liberalizacji reżimu wizowego

Republika Mołdawii opracowała plan działania w zakresie zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2021–2023, uwzględniając w nim większość wniosków przekazanych w maju 2020 r. przez misję graniczną UE dla Mołdawii i Ukrainy (EUBAM).

W 2020 r. mołdawskie służby policji granicznej i służby celne nadal wdrażały zalecenia sformułowane w ramach wspólnego działania w zakresie wsparcia „DEMETRA”²⁵.

²⁵ Działanie to zostało przeprowadzone w 2018 r. przez EUBAM, wspólnie z generalnym inspektorem policji granicznej i mołdawską administracją celną, na potrzeby oceny, m.in., zgodności z normami UE określonych aspektów kontroli granicznej stosowanych wobec podróżnych na wybranych przejściach granicznych.

Wzmocniono kontrole graniczne na granicy mołdawsko-ukraińskiej i wprowadzono wspólne patrole.

W ramach porozumienia roboczego między Fronteksem a Mołdawią Frontex rozpoczął konsultacje z Mołdawią w kwestii planu współpracy na lata 2021–2023. EUBAM nadal wspierała modernizację obiektów granicznych we współpracy z mołdawskimi i ukraińskimi agencjami granicznymi i celnymi. Państwa członkowskie i Frontex informują o dobrej współpracy w zakresie powrotów i readmisji.

Jeżeli chodzi o bezpieczeństwo dokumentów, ze względu na fakt niewydawania od dnia 1 stycznia 2011 r. paszportów innych niż biometryczne wszystkie paszporty niebiometryczne straciły ważność przed dniem 1 stycznia 2021 r., co zakończyło wycofywanie paszportów niezgodnych z zaleceniami ICAO (Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego). Mołdawia poinformowała o prowadzeniu ciągłych działań w zakresie doskonalenia zdolności do wykrywania dokumentów fałszywych lub sfalszowanych. Krajowa baza danych dokumentów fałszywych jest regularnie aktualizowana i Mołdawia prowadziła wymianę informacji z państwami trzecimi i Fronteksem.

Mołdawia nie dostosowała w pełni swojej polityki wizowej do wykazu państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizę na pobyt krótkoterminowy w UE.

1.2. Działania podjęte w celu wypełnienia zaleceń dotyczących migracji zawartych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego

a) zacieśnienie współpracy operacyjnej w celu szybkiego zmniejszenia liczby bezzasadnych wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej składanych przez obywateli Mołdawii w państwach członkowskich

Władze mołdawskie prowadzą dwustronny dialog z Niemcami i z Niderlandami na temat bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu składanych przez obywateli Mołdawii i wyraziły gotowość do podjęcia podobnego dialogu z Francją.

Mołdawskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ustanowiło grupę roboczą, w skład której weszli przedstawiciele generalnego inspektoratu policji granicznej, generalnego inspektoratu policji i biura ds. migracji i azylu. Grupa robocza zajmuje się kwestiami związanymi z migracją, readmisją, współpracą w zakresie ścigania przestępstw, a także możliwymi zagrożeniami związanymi z ruchem bezwizowym z UE.

Władze mołdawskie wzmocniły także działania na rzecz integracji najbardziej zagrożonych społeczności, informując je również o zasadach podróży do UE.

b) dalsze organizowanie kampanii informacyjnych na temat praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym

Mołdawia nadal przeprowadzała kampanie informacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa oraz do członków najbardziej zagrożonych społeczności. W opinii władz mołdawskich

zmienione wydanie Przewodnika o swobodnym przemieszczaniu się w UE, w którym wyjaśniono prawa i obowiązki w ramach ruchu bezwizowego, nadal jest kluczowym narzędziem wykorzystywanym w działaniach informacyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej.

1.3. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W latach 2019–2020 liczba wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych w państwach członkowskich²⁶ przez obywateli Mołdawii spadła o 24 %, przy czym w 2020 r. złożono 6 865 wniosków. Wskaźnik przyznawania azylu²⁷ nieznacznie wzrósł z 0,8 % w 2019 r. do 1,0 % w 2020 r.

W 2020 r. liczba prób nielegalnego przekroczenia granic zewnętrznych UE przez obywateli Mołdawii pozostawała bardzo niska (34). Liczba obywateli mołdawskich uznanych za osoby przebywające w danym kraju nielegalnie zwiększyła się z 16 540 w 2019 r. do 24 685 w 2020 r. (wzrost o 49 %). W 2020 r. liczba odmów wjazdu wydanych obywatelom Mołdawii w państwach członkowskich nadal rosła, osiągając rekordowy poziom odnotowany w odniesieniu do obywateli tego kraju (wzrost o 28 % – z 7 940 w 2019 r. do 10 140 w 2020 r.).

W 2020 r. liczba zarządzeń powrotu wydanych obywatelom Mołdawii spadła o 10 % (6 755 w 2020 r. wobec 7 540 w 2019 r.). Liczba skutecznych powrotów była o 44 % niższa niż w 2019 r. (2 620 w 2020 r. wobec 4 720 w 2019 r.). Odsetek powrotów spadł z 63 % w 2019 r. do 39 % w 2020 r. Państwa członkowskie informują jednak o dobrej współpracy w zakresie readmisji własnych obywateli, a Frontex informuje o sprawnym wdrażaniu operacji powrotowych.

2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

2.1. Działania podjęte w celu zapewnienia ciągłości spełnienia kryteriów

W 2020 r. Mołdawia kontynuowała współpracę z Europolem oraz Eurojustem i zaangażowała się we wspólne działania z szeregiem państw członkowskich, które informują o dobrej współpracy z Mołdawią w obszarze bezpieczeństwa.

Mołdawia dokonała znaczących inwestycji w reformy polityczne w celu walki z powiązaniem między korupcją, przestępczością zorganizowaną i nielegalnymi przepływami finansowymi. Można jednak osiągnąć dalszą poprawę, jeżeli chodzi o wzmocnienie i usprawnienie zdolności i rezultatów w zakresie zajmowania i konfiskaty mienia związanego z nielegalną działalnością. W lipcu 2020 r. zmieniono ustawę o prokuratorach, przewidując powoływanie prokuratorów w drodze przeniesienia, a nie konkursu. W 2020 r. powołano nowego Prokuratora Głównego w Urzędzie ds. Walki z Przestępczością Zorganizowaną bez przeprowadzenia konkursu.

²⁶ Zob. przypis 3.

²⁷ Zob. przypis 9.

Mołdawia zwiększyła roczny budżet instytucji antykorupcyjnych, w tym Krajowego Urzędu Etyki, Agencji ds. Odzyskiwania Mienia Pochodzącego z Działalności Przemysłowej i FIU. W marcu 2021 r. utworzono komisję parlamentarną na potrzeby doskonalenia ram prawnych regulujących działalność Krajowego Urzędu Etyki.

W kwietniu 2019 r. prokurator generalny zatwierdził wytyczne dotyczące równoległych dochodzeń finansowych mające na celu wdrożenie norm UE. W sierpniu 2019 r. parlament zatwierdził przepisy opracowane w celu minimalizacji ryzyka prania pieniędzy, ustanowienia dobrowolnych deklaracji i programu stymulacji fiskalnej. Ustawa o nakładaniu sankcji w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy weszła w życie w grudniu 2020 r.

Ponadto, w celu wypełnienia zaleceń MONEYVAL, parlament zatwierdził krajową strategię na lata 2020–2025 i plan działania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu opracowane przez biuro ds. zapobiegania praniu pieniędzy i jego zwalczania (OPFML). Biuro ds. zapobiegania praniu pieniędzy i jego zwalczania zatwierdziło również rozporządzenie w sprawie procedur kontroli podmiotów dokonujących zgłoszeń, indywidualizacji i stosowania sankcji za naruszenie przepisów dotyczących prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Władze mołdawskie wprowadziły krajową strategię na rzecz zapobiegania handlowi ludźmi i jego zwalczania na lata 2018–2023 wraz z towarzyszącym jej planem działania na lata 2018–2020. Mołdawia nadal korzystała z programu UE na rzecz monitorowania narkotyków (EU4Monitoring Drugs) wdrażanego przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii.

Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych była kontynuowana w drodze wdrożenia umowy o współpracy między Eurojustem i Mołdawią z 2014 r.

Mołdawskie organy ścigania brały aktywny udział we wspólnych ukierunkowanych operacjach organizowanych przez EUBAM we współpracy z Europolem, Fronteksem i OLAF-em, a także w ćwiczeniach transgranicznych (również organizowanych przez EUBAM) mających na celu rozwój i wzmacnianie współpracy międzyagencyjnej i transgranicznej pomiędzy Ukrainą i Mołdawią, w ramach tematycznych grup roboczych i platform współpracy transgranicznej poświęconych zapobieganiu przestępczości transgranicznej i jej zwalczaniu, a także ocenie i doskonaleniu mechanizmu ostrzegania i wymiany informacji na temat spraw związanych z przestępczością transgraniczną.

W latach 2018–2020 Mołdawia prowadziła program obywatelstwa dla inwestorów. Program ten zlikwidowano w dniu 1 września 2020 r., chociaż wciąż rozpatrywane są wnioski złożone przed upływem tej daty.

2.2. Działania podjęte w celu wypełnienia zaleceń zawartych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego

a) dalsze skuteczne konsultacje w celu przyjęcia koncepcji strategicznej i planu działania w sprawie reformy wymiaru sprawiedliwości w oparciu o kompleksową diagnozę, przy

zapewnieniu szerokiego poparcia zainteresowanych stron i w ścisłej zgodności z konstytucją i zaleceniami UE

W dalszym ciągu prowadzono prace nad strategią na rzecz zapewnienia niezależności i uczciwości sektora wymiaru sprawiedliwości na lata 2021–2024 oraz planem działania w celu jej wdrożenia. Rząd przyjął ostateczną wersję projektu strategii i planu działania w dniu 28 października 2020 r., a parlament w dniu 26 listopada 2020 r. W dniu 17 lutego 2021 r. prezydent Mołdawii odesłał strategię i plan działania do parlamentu, wnosząc o zmianę mechanizmów oceny sędziów i prokuratorów oraz o wyeliminowanie art. 307 kodeksu karnego zezwalającego na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów wydających orzeczenia sprzeczne z prawem. Prace nad zmianami są w toku.

b) zapewnienie postępu w zakresie przyjmowania poprawek do konstytucji związanych z wymiarem sprawiedliwości zgodnie z zaleceniami Komisji Weneckiej

W dniu 1 lipca 2020 r., po konsultacjach z Komisją Wenecką, Radą Europy i Komisją Europejską, rząd przekazał projekt zmian konstytucji do Trybunału Konstytucyjnego w celu konsultacji. Po dodatkowych konsultacjach i korektach Trybunał Konstytucyjny wydał pozytywną opinię dotyczącą zmienionego projektu zmian, a projekt ten następnie przekazano do parlamentu w dniu 10 grudnia 2020 r. Proponowane zmiany muszą być przyjęte nie wcześniej niż sześć miesięcy i nie później niż 12 miesięcy po wpłynięciu projektu do parlamentu.

c) znaczne zmniejszenie nagromadzonych zaległości w rozpatrywaniu e-deklaracji przez Krajowy Urząd Etyki i zapewnienie skutecznego wdrożenia strategii odzyskiwania mienia oraz systemu ujawniania informacji majątkowych w odniesieniu do wszystkich podmiotów wysokiego szczebla

Od 2016 r. w zautomatyzowanym systemie informacyjnym „e-uczciwość” publikowane są oświadczenia majątkowe i oświadczenia dotyczące interesów osobistych (z wyjątkiem danych osobowych), niezwłocznie po ich opatrzeniu podpisem cyfrowym. Liczba oświadczeń jest wysoka (w 2019 r. wynosiła prawie 65 000). Krajowy Urząd Etyki sprawdza tylko wybraną liczbę oświadczeń, przy czym priorytet mają oświadczenia parlamentarzystów, sędziów, prokuratorów i urzędników służby cywilnej wysokiego szczebla (np. przewodniczących rejonów itp.). W 2020 r. 45 % wszystkich przeprowadzonych weryfikacji dotyczyło tych oświadczeń priorytetowych (łącznie 1 332), z których wszystkie przeanalizowano.

d) zwiększenie starań na rzecz przeprowadzenia i zakończenia bezstronnego i kompleksowego dochodzenia i postępowania karnego w sprawie oszustwa bankowego z 2014 r. w celu pociągnięcia wszystkich odpowiedzialnych osób do odpowiedzialności przed wymiarem sprawiedliwości bez dalszej zwłoki i odzyskania sprzeniewierzonych środków finansowych

W czerwcu 2020 r. podpisano umowę z Prokuraturą Generalną Łotwy w sprawie utworzenia wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego w celu zbadania sprawy oszustwa bankowego z 2014 r., zgodnie z warunkami wypłaty drugiej transzy standardowego programu pomocy makrofinansowej. Do 2020 r. rozprawy wielokrotnie przekładano, wycofano zarzuty

przeciwko akcjonariuszom odnośnych banków, a skazanych sprawców zwolniono przedterminowo z zakładu karnego.

e) zapewnienie skutecznego wdrożenia strategii odzyskiwania mienia oraz systemu ujawniania informacji majątkowych w odniesieniu do wszystkich podmiotów wysokiego szczebla

Od czerwca 2018 r. Agencja ds. Odzyskiwania Mienia Pochodzącego z Przeszłości i inne organy ścigania realizują strategię odzyskiwania mienia, aby odzyskać środki uzyskane w drodze oszustwa w latach 2010–2015 od trzech banków i budżetu państwa. Celem jest odnalezienie i uzyskanie zwrotu aktywów w kwocie 10 700 000 000 lejów mołdawskich (546 000 000 EUR) do końca 2021 r.

3. Zalecenia dla Mołdawii

Ogólnie Mołdawia nadal spełnia kryteria liberalizacji reżimu wizowego. Konieczne są jednak dalsze starania w celu rozwiązania kwestii bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu, a także w obszarach oszustw finansowych, przeciwdziałania praniu pieniędzy, zapobiegania korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz ich zwalczania. Należy podjąć dalsze działania w szczególności w następujących obszarach:

- dalsze dostosowywanie kampanii informacyjnych na temat ruchu bezwizowego – w tym dotyczących grup szczególnie wrażliwych, przekraczania dozwolonego okresu pobytu i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu, do odpowiednich profili migrantów;
- przyjęcie strategii i planu działania na rzecz reform wymiaru sprawiedliwości, przyjęcia poprawek do konstytucji związanych z wymiarem sprawiedliwości, zgodnie z zaleceniami Komisji Weneckiej, i zapewnienia, aby powoływanie na stanowiska sędziowskie odbywało się w drodze merytorycznego i przejrzystego procesu wyboru, obejmującego m.in. racjonalne uzasadnienia nominacji i odrzuceń z odniesieniem do kryteriów kompetencji i uczciwości;
- kontynuowanie starań na rzecz zwalczania korupcji, w szczególności w drodze zapewnienia skutecznego wdrożenia systemu ujawniania informacji majątkowych przez podmioty wysokiego szczebla, wprowadzenie skutecznego podziału kompetencji agencji antykorupcyjnych i zapewnienie, aby Prokuratura Antykorupcyjna skupiała się na sprawach korupcji na wysokim szczeblu; wzmożenie działań na rzecz zwalczania prania pieniędzy w drodze uchwalenia rozporządzenia wykonującego ustawę o nakładaniu sankcji w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy, poczynienie postępów w zakresie prowadzenia dochodzeń dotyczących głównych systemów prania pieniędzy i ścigania w tym zakresie oraz dostosowanie prawodawstwa krajowego do dorobku prawnego UE w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i zwalczania finansowania terroryzmu; wzmocnienie działań na rzecz zwalczania oszustw bankowych poprzez aktualizację strategii odzyskiwania mienia i ustanowienie nowego mechanizmu odzyskiwania mienia, a także zakończenie dochodzenia w sprawie oszustwa bankowego z 2014 r. w celu

wymierzenia sprawiedliwości wszystkim osobom odpowiedzialnym i odzyskania sprzeniewierzonych środków;

- zapewnienie dalszego dostosowania polityki wizowej Mołdawii do unijnych wykazów państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności w odniesieniu do państw trzecich stwarzających zagrożenie migracji nieuregulowanej lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE.

IX. Ukraina

1. Migracja, azyl i readmisja

1.1. Działania podjęte w celu zapewnienia ciągłości spełnienia kryteriów liberalizacji reżimu wizowego

W 2020 r. Ukraina kontynuowała wdrażanie strategii dotyczącej zintegrowanego zarządzania granicami na lata 2019–2025 oraz odpowiadającego jej planu działania, lecz osiągnęła tylko niektóre z celów i rezultatów. Kontynuowano współpracę z Fronteksem; wkrótce ma zostać oddelegowany do Kijowa oficer łącznikowy Fronteksu posiadający mandat regionalny w zakresie Partnerstwa Wschodniego.

Ukraina kontynuowała wdrażanie strategii w zakresie polityki migracyjnej na lata 2018–2021 i związanego z nią planu działania. Ukraina prowadzi również regularne działania w organach państwowych i społecznościach lokalnych w zakresie rozpowszechniania wiedzy dotyczącej praw osób ubiegających się o azyl, w drodze kampanii informacyjnych i spotkań z władzami lokalnymi.

W Polsce wykryto obywateli Ukrainy posiadających więcej niż jeden legalnie wydany paszport, w niektórych przypadkach ze zmienionymi danymi osobowymi, co mogłoby prowadzić do tego, że ich pobyt w UE przekraczałby limit 90 dni w dowolnym okresie 180 dni.

Jeżeli chodzi o bezpieczeństwo dokumentów, Ukraina wydaje paszporty biometryczne od 2015 r. Ostatnie paszporty inne niż biometryczne wydano w 2016 r., a ich całkowite wycofanie planowane jest na 2026 r., gdy upłynie termin ich ważności.

Ukraina nie dostosowała w pełni swojej polityki wizowej do wykazu państw trzecich, których obywatele muszą posiadać wizę na pobyt krótkoterminowy w UE.

1.2. Działania podjęte w celu wypełnienia zaleceń dotyczących migracji zawartych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego

a) zacieśnienie współpracy operacyjnej z państwami członkowskimi w celu zmniejszenia migracji nieuregulowanej obywateli Ukrainy do państw członkowskich

Zasadniczo państwa członkowskie UE informują o dobrej współpracy z Ukrainą w dziedzinie powrotów osób przebywających w Unii nielegalnie. Niektóre państwa członkowskie zgłosiły

problemy związane przeważnie z niejasnym określeniem zakresu kompetencji poszczególnych agencji państwowych. Niemcy poinformowały o kwestiach związanych z powolnym rozpatrywaniem wniosków o readmisję. Ukraina podjęła działania w celu przyspieszenia dialogu w sprawie readmisji oraz sporządzenia protokołów wdrażania, a także wzmocniła starania na rzecz rozbitcia sieci zajmujących się przemytem ludzi, zarówno obywateli Ukrainy, jak i cudzoziemców, na teren UE.

b) dalsze organizowanie kampanii informacyjnych na temat praw i obowiązków związanych z ruchem bezwizowym

Ukraina przeprowadziła kampanie informacyjne na temat zapobiegania migracji nieuregulowanej i związanych z nią zagrożeń. Obejmowały one seminaria informacyjne i seminaria internetowe prowadzone w agencjach pośrednictwa pracy oraz za pomocą interaktywnych narzędzi informacyjnych w internecie.

1.3. Monitorowanie tendencji w zakresie migracji nieuregulowanej, wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, powrotów i readmisji

W 2020 r. liczba obywateli Ukrainy ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwach członkowskich²⁸ wynosiła 6 020, o 37 % mniej niż w 2019 r. Wskaźnik przyznawania azylu²⁹ nieznacznie wzrósł z 10,2 % w 2019 r. do 11,0 % w 2020 r.

Liczba obywateli Ukrainy nielegalnie przekraczających granicę UE jest niewielka (93 w 2019 r., 87 w 2020 r.). 50 570 obywateli ukraińskich uznano za osoby przebywające w UE nielegalnie (41 705 w 2019 r., wzrost o 21 %). Liczba odmów wjazdu wydanych obywatelom Ukrainy zmniejszyła się o 15 %, z 66 390 w 2019 r. do 56 450 w 2020 r.

W 2020 r. liczba zarządzeń powrotu wydanych obywatelom Ukrainy spadła o 42 % (21 630 w 2020 r. wobec 37 095 w 2019 r.). Liczba skutecznych powrotów była o 79 % niższa niż w 2019 r. (5 585 w 2020 r. wobec 27 200 w 2019 r.), a odsetek powrotów spadł z poziomu 73 % w 2019 r. do 26 % w 2020 r.

2. Współpraca sądowa, porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne

2.1. Działania podjęte w celu zapewnienia ciągłości spełnienia kryteriów

Zasadniczo państwa członkowskie informują o dobrej współpracy z Ukrainą w dziedzinie bezpieczeństwa. Ukraina kontynuowała współpracę z Europolem oraz Eurojustem i zaangażowała się we wspólne działania z szeregiem państw członkowskich.

W czerwcu 2020 r. parlament przyjął nową ustawę dotyczącą zwalczania przestępczości zorganizowanej. W celu jasnego określenia zakresu kompetencji organów ścigania w styczniu 2021 r. uchwalono kolejną ustawę, w której ograniczono zakres odpowiedzialności Służby Bezpieczeństwa Ukrainy do obszarów takich jak zwalczanie terroryzmu, kontrwywiad

²⁸ Zob. przypis 3.

²⁹ Zob. przypis 9.

i bezpieczeństwo narodowe. Kompetencje w zakresie ścigania przestępstw, należące poprzednio do Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, przyznano Państwowemu Biuru Śledczemu. W styczniu 2021 r. parlament przyjął również ustawę w sprawie Państwowego Biura Bezpieczeństwa Gospodarczego ustanawiającą Państwową Służbę Fiskalną, nową agencję, która zastąpi policję podatkową.

Ukraina udostępnia Europolowi większość swoich baz danych. Kontynuowano współpracę z Eurojustem za pośrednictwem przedstawiciela Ukrainy w tej agencji UE.

W sierpniu 2020 r. prezydent wydał dekret w sprawie koordynatora krajowego ds. zwalczania handlu ludźmi. Powołano międzyresortową grupę roboczą ds. opracowania państwowej strategii w dziedzinie narkotyków na okres do 2030 r.

Jeżeli chodzi o walkę z terroryzmem, nadano priorytet reagowaniu na incydenty związane z konfliktem zbrojnym w regionach Doniecka i Ługańska. W 2020 r. Służba Bezpieczeństwa Ukrainy nadal prowadziła działania przeciwko aktywnym na Ukrainie działaczom i zwolennikom organizacji ekstremistycznych z Bliskiego Wschodu, Azji Środkowej i Afryki Północnej. Uznaje się, że Ukraina spełnia wymogi zalecenia FATF dotyczącego niezależności FIU.

We wrześniu 2019 r. rozpoczął działalność wysoki trybunał antykorupcyjny któremu zapewniono w końcu stałą siedzibę. Narodowe Biuro Antykorupcyjne Ukrainy (NABU), dzięki zwiększonym uprawnieniom i zdolnościom, nadal osiągało konkretne wyniki w zakresie dochodzeń dotyczących korupcji na wysokim szczeblu.

Poprawiła się współpraca między NABU a Wyspecjalizowaną Prokuraturą Antykorupcyjną (SAPO). W sierpniu 2020 r. Trybunał Konstytucyjny Ukrainy uznał jednak za niezgodny z konstytucją dekret prezydencki z 2015 r. powołujący dyrektora Narodowego Biura Antykorupcyjnego Ukrainy. We wrześniu 2020 r. Trybunał Konstytucyjny Ukrainy uznał również za niezgodne z konstytucją niektóre przepisy ustawy o NABU, w tym przepisy przyznające prezydentowi uprawnienia do ustanowienia NABU, co pozostawiło Biuro w sytuacji niepewności prawa.

W październiku 2019 r. przyjęto ustawę mającą na celu przeorganizowanie Narodowej Agencji ds. Przeciwdziałania Korupcji (NACP), aby zapewnić weryfikację rocznych deklaracji dochodów i majątku urzędników publicznych. Rada Ministrów zatwierdziła we wrześniu 2020 r. strategię antykorupcyjną na lata 2020–2024, lecz jej uchwalenie przez parlament uległo opóźnieniu.

W październiku 2020 r. Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z konstytucją: system ujawniania informacji majątkowych, odpowiedzialność karną za składanie fałszywych deklaracji oraz podstawowe uprawnienia antykorupcyjne NACP. Chociaż odnośne przepisy częściowo przywrócono w dniu 4 grudnia 2020 r., nadal brak jest odstrasżających sankcji za składanie fałszywych deklaracji majątkowych. Ukraina wciąż musi dostosować swoje przepisy, aby były zgodne z opinią Komisji Weneckiej z dnia 6 maja 2021 r., w której wezwano do utworzenia solidnego systemu ujawniania informacji majątkowych z proporcjonalnym, lecz odstrasżającym systemem sankcji.

Za śledzenie mienia nabytego w drodze działalności przestępczej lub korupcji i zarządzanie nim odpowiedzialna jest Agencja ds. Odzyskiwania Mienia i Zarządzania Mieniem (ARMA), zgodnie z zaleceniami GRECO. Od końca 2019 r. agencją zarządza jednak osoba pełniąca obowiązki dyrektora, a wybór stałego dyrektora opóźnia się. Problemem agencji są również niedostateczne ramy prawne w zakresie zarządzania zajęтым mieniem oraz brak strategicznych ram dotyczących odzyskiwania mienia.

Niezależnie od wszystkich opisanych powyżej starań postęp w dziedzinie zwalczania korupcji jest niewystarczający, w szczególności w odniesieniu do korupcji na wysokim szczeblu i zawłaszczania państwa, w których to sprawach rzadko odbywa się skuteczne dochodzenie i ściganie oraz niewiele jest wyroków skazujących.

Przepisy dotyczące przeciwdziałania praniu pieniędzy uchwalono w kwietniu 2020 r., jednak nie są one jeszcze w pełni stosowane ze względu na brak aktów wykonawczych.

2.2. Działania podjęte w celu wypełnienia zaleceń zawartych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego

a) zapewnienie niezależności, skuteczności i trwałości instytucjonalnych ram antykorupcyjnych i uniknięcie upolitycznienia działalności wszystkich organów ścigania; zapewnienie, aby powoływanie i odwoływanie kierownictwa wszystkich organów ścigania odbywało się w ścisłej zgodności z prawem; zapewnienie, aby Narodowa Agencja ds. Przeciwdziałania Korupcji, po wznowieniu działalności, wypełniała swój mandat w sposób wiarygodny

Jak stwierdzono powyżej, Trybunał Konstytucyjny wydał szereg wyroków, które miały negatywny wpływ na antykorupcyjne ramy instytucjonalne, w szczególności jeżeli chodzi o NABU, NACP i system ujawniania informacji majątkowych. Reforma ram antykorupcyjnych postępuje powoli, istniejące instytucje napotykają w swoim funkcjonowaniu na wiele przeszkód, zaufanie publiczne do ich skuteczności jest niskie, a liczba wyroków skazujących za korupcję na wysokim szczeblu jest niewielka.

W październiku 2020 r. prokurator generalny zatwierdził strategię rozwoju prokuratury na lata 2021–2023. Trwające postępowanie sprawdzające dotyczące prokuratorów ma być kontynuowane, lecz należy je przedłużyć na okres po wrześniu 2021 r. Tymczasowe zasady wyboru prokuratorów na szczeblu kierowniczym sprawiły, że ich wybór stał się bardziej przejrzysty, lecz zasady te wymagają dalszego udoskonalenia, zanim zaczną obowiązywać na stałe we wrześniu 2021 r.

W grudniu 2020 r. parlament zmienił ustawę o naborze do Wyspecjalizowanej Prokuratury Antykorupcyjnej. Trwa otwarty konkurs na wolne stanowiska administracyjne w Wyspecjalizowanej Prokuraturze Antykorupcyjnej, w tym na stanowisko zastępcy prokuratora generalnego – szefa Wyspecjalizowanej Prokuratury Antykorupcyjnej. Proces wyboru nowego szefa Państwowego Biura Śledczego rozpoczął się w 2020 r., lecz wystąpiły opóźnienia. Powoływanie kierownictwa organów ścigania zazwyczaj trwa długo i nie jest wystarczająco przejrzyste.

d) zwiększenie zdolności policji krajowej oraz zacieśnienie współpracy między organami ścigania i poprawa podziału kompetencji między nimi w celu lepszego zwalczania przestępczości zorganizowanej

Ukraina kontynuowała starania na rzecz doskonalenia szkolenia i modernizacji wyposażenia organów ścigania. Zaczęto poświęcać uwagę kwestii zakresu kompetencji organów ścigania. Służbę Bezpieczeństwa Ukrainy skierowano do działań w obszarach takich jak zwalczanie terroryzmu, kontrwywiad i bezpieczeństwo narodowe. Kompetencje w zakresie ścigania przestępstw, należące poprzednio do Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, przekazano Państwowemu Biuru Śledczemu. Obecne przepisy nadal jednak nie określają jasno zakresu funkcji poszczególnych organów ścigania w dziedzinie zwalczania przestępczości zorganizowanej.

3. Zalecenia dla Ukrainy

Ogólnie Ukraina nadal spełnia kryteria liberalizacji reżimu wizowego. Konieczne są jednak dalsze wysiłki w celu rozwiązania kwestii bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu, a także w obszarach zwalczania korupcji i prania pieniędzy oraz zapobiegania przestępczości zorganizowanej i jej zwalczania. Należy podjąć dalsze działania w szczególności w następujących obszarach:

- kontynuowanie starań na rzecz zmniejszenia liczby obywateli Ukrainy nielegalnie przebywających w państwach członkowskich UE i składających bezzasadne wnioski o udzielenie azylu;
- wyeliminowanie możliwości jednoczesnego posiadania przez obywateli Ukrainy więcej niż jednego ważnego paszportu; zaprzestanie wydawania takich „dodatkowych” paszportów i unieważnienie tych, które już wydano;
- dostosowanie kampanii informacyjnych na temat ruchu bezwizowego – w tym dotyczących grup szczególnie wrażliwych, przekraczania dozwolonego okresu pobytu i bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu – do odpowiednich profili migrantów;
- poprawa skuteczności instytucji antykorupcyjnych i organów ścigania poprzez ukierunkowanie głównych działań w obszarze zwalczania korupcji na sprawy korupcji na wysokim szczeblu i zawłaszczania państwa;
- uchwalenie niezbędnych przepisów dotyczących Narodowego Biura Antykorupcyjnego Ukrainy, które wyeliminowałyby niepewność prawa w odniesieniu do jego statusu;
- przeprowadzenie przejrzystego, odpolitycznionego i merytorycznego wyboru szefów NABU, SAPO, ARMA i organów ścigania, a także prokuratorów na szczeblu kierowniczym, z zastosowaniem adekwatnych procedur i kryteriów kwalifikacji, w tym wiarygodnej kontroli uczciwości;
- udoskonalenie przepisów dotyczących ARMA w dziedzinie zarządzania zajęтым mieniem i uchwalenie odpowiedniej krajowej strategii odzyskiwania mienia;
- stworzenie warunków umożliwiających NABU i innym kwalifikowalnym organom niezależne zakładanie podsłuchów;
- zwiększenie skuteczności zwalczania przestępczości zorganizowanej i prania pieniędzy poprzez a) pełne wprowadzenie działań policyjnych z wykorzystaniem danych wywiadowczych do krajowej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej; b) określenie i objaśnienie zakresu kompetencji wszystkich organów ścigania i podjęcie działań w celu zapewnienia, aby wyłączną kompetencję w zakresie prowadzenia dochodzeń, ścigania i orzekania w sprawach o korupcję na wysokim szczeblu miały NABU, SAPO i wysoki trybunał antykorupcyjny; c) kontynuowanie działań na rzecz pełnego dostosowania prawodawstwa krajowego do dorobku

prawnego UE dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy i zwalczania finansowania terroryzmu oraz wzmocnienia wdrażania prawodawstwa w tym zakresie;

- zapewnienie dalszego dostosowania polityki wizowej Ukrainy do unijnych wykazów państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym, w szczególności w odniesieniu do państw trzecich stwarzających zagrożenie migracji nieuregulowanej lub ryzyko dla bezpieczeństwa UE.

X. Wnioski

Komisja Europejska uważa, że wszystkie oceniane kraje podjęły działania w celu wypełnienia jej zaleceń zawartych w trzecim sprawozdaniu w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego. Jeżeli chodzi o kraje, których obywatele uzyskali zwolnienie z obowiązku wizowego mniej niż siedem lat temu, w przypadku których to krajów ocena spełniania kryteriów liberalizacji reżimu wizowego jest wciąż adekwatna, Komisja uznaje, że wymogi w zakresie liberalizacji reżimu wizowego są nadal spełnione. Należy jednak podjąć dalsze działania w określonych obszarach, aby zapewnić ciągłość spełniania kryteriów i nadal uwzględniać zalecenia Komisji.

Pandemia COVID-19 i spowodowane przez nią ograniczenia związane z podróżą miały silny wpływ na przepływy migracyjne, doprowadzając do istotnego spadku wielu wskaźników związanych z migracją. Na wiosnę 2020 r. nastąpił silny przejściowy spadek liczby wniosków o udzielenie azylu, po którym nastąpiło szybkie odbicie. Chociaż liczba wniosków pozostawała przeważnie znacznie poniżej poziomów sprzed pandemii, kilka państw powinno nadal poświęcać uwagę kwestii bezzasadnych wniosków o udzielenie azylu, w tym poprzez wzmocnienie uczestnictwa w EMPACT i dalsze organizowanie ukierunkowanych kampanii informacyjnych.

Pandemia wywarła również ogromny wpływ na powroty obywateli krajów objętych niniejszym sprawozdaniem. Ograniczenia związane z podróżą oraz ograniczona dostępność lotów utrudniły przeprowadzanie operacji powrotowych w 2020 r. Mimo że odsetek powrotów zmniejszył się w przypadku obywateli wszystkich ośmiu krajów, Frontex i państwa członkowskie nadal informują o zasadniczo dobrej współpracy w zakresie powrotów i readmisji.

Wciąż niezbędne są usprawnienia w obszarach zarządzania granicami i migracjami, a zdolność przyjmowania w przypadku niektórych partnerów z Bałkanów Zachodnich (w szczególności Bośni i Hercegowiny) nadal budzi niepokój. Macedonia Północna oraz Bośnia i Hercegowina powinny również podpisać i wdrożyć umowy o statusie dotyczące działań Fronteksu.

W celu zagwarantowania właściwie zarządzanej migracji i środowiska bezpieczeństwa jako podstawowego warunku ciągłości spełniania kryteriów, wszystkie państwa objęte niniejszym sprawozdaniem powinny zapewnić dostosowanie swoich przepisów do polityki wizowej UE, w szczególności w odniesieniu do krajów, których obywatele są zobowiązani do posiadania wizy na potrzeby wjazdu i pobytów krótkoterminowych w UE. Ponadto aby zapobiegać możliwemu obchodzeniu unijnej procedury wydawania wiz krótkoterminowych oraz utrudnianiu przeprowadzenia dogłębnej oceny indywidualnego ryzyka związanego z migracją i bezpieczeństwem, które ta procedura obejmuje, Komisja wzywa państwa zwolnione z obowiązku wizowego prowadzące programy obywatelstwa dla inwestorów do ich skutecznego wycofania.

Państwa objęte niniejszym sprawozdaniem w dalszym ciągu podejmowały działania w celu zapobiegania przestępczości zorganizowanej i jej zwalczania. Niezbędne są jednak dalsze

starania, dotyczące w szczególności określenia zakresu kompetencji i koordynacji organów ścigania oraz skuteczności zwalczania przestępczości zorganizowanej, oszustw finansowych i prania pieniędzy. Korupcja na wysokim szczeblu nadal stanowi problem we wszystkich państwach objętych niniejszym sprawozdaniem. W szczególności w Mołdawii i na Ukrainie działania w dziedzinie zwalczania korupcji utrudnia status prawny agencji antykorupcyjnych, ograniczona rzeczywista zdolność operacyjna tych organów oraz niewielka liczba wyroków skazujących w sprawach o korupcję, które trafiają do sądu.

Wdrażanie kryteriów liberalizacji reżimu wizowego oraz działania następcze w stosunku do zaleceń Komisji to nieustające i ciągłe procesy. Nadal prowadzone będzie zatem ściśle monitorowanie, w tym w ramach posiedzeń urzędników wyższego szczebla i regularnych posiedzeń podkomitetu ds. sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa oraz dialogu między UE i państwami objętymi niniejszym sprawozdaniem. Jeżeli chodzi o Bałkany Zachodnie, monitorowanie aspektów związanych z kryteriami liberalizacji reżimu wizowego jest również ujęte w corocznym pakiecie „rozszerzenie” Komisji Europejskiej.